PRZEMYSŁ CHEMICZNY

MIESIĘCZNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM POLSKIEGO PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO, WYDAWANY STARANIEM STOWARZYSZENIA „CHEMICZNY INSTYTUT BADAWCZY“ WE LWOWIE, Z ZASIŁKIEM MINISTERSTWA WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBL.

NR. 5. LWÓW, MAJ 1923. ROCZNIK VII.

REDAKTOR: PROF. DR KAZIMIERZ KLING

TREŚĆ Nr. 5: Sprawozdanie z I Zjazdu chemików i fizyków polskich w Warszawie, str. 113. — Jan Zawidzki: Nasze czasopiśmiennictwo chemiczne i potrzeba jego konsolidacji, str. 124. — Polska bibljografja chemiczna, str. 127. — Z Towarzystw naukowych i zawodowych, str. 135. — Ze spraw gospodarczych, handlowych i organizacyjnych, str. 141. — Członkowie Stowarzyszenia „Chemiczny Instytut Badawczy“, str. 147. — Nekrolog, str. 148.

SPRAWOZDANIE Z I ZJAZDU CHEMIKÓW I FIZYKÓW POLSKICH W WARSZAWIE.

W dniu 4 kwietnia 1923 r. nastąpiło w pięknej Auli Politechniki warszawskiej otwarcie pierwszego Zjazdu Chemików i Fizyków Polskich w obecności przedstawicieli Rządu pp. Ministrów: Oświaty-Mikułowskiego-Pomorskiego, Przemysłu i Handlu-Ossowskiego, Zdrowia-dr. Chodźki, przedstawicieli nauki, wielkiego przemysłu, prasy oraz organizacyj społecznych.

Zjazd wzbudził zrozumiałe zainteresowanie w społeczeństwie naszym, uświadamiającym sobie doniosłe znaczenie chemji i fizyki dla Polski — jako drogowskazów w kulturze odradzającego się Państwa, a zwłaszcza doniosłe znaczenie chemji, w związku ze sprawą wyżywienia kraju i jego obrony.

Prof. Świętosławski w pięknych pełnych zapału słowach, podkreślił w powitalnym swym przemówieniu w salach Ratusza, że nie należy wątpić w siły własne, czego dowodem jest ogromny rozmach w ciągu niespełna kilku lat organizacji chemików w Polsce, oraz znaczenie jakie zajęło w kraju potężne dziś Polskie Towarzystwo Chemiczne, z inicjatywy którego zorganizowany został obecny Zjazd.

Po zagajeniu Zjazdu przez przedstawiciela przemysłu chemicznego p. Kozłowskiego, wybrano na przewodniczącego senatora Lipkowskiego, w zastępstwie nieobecnego, chorego nestora chemików i fizyków polskich,

prof. Boguskiego, na assesorów prof. Pieńkowskiego oraz prof. Zawidzkiego, wreszcie na sekretarza prof. Putkowskiego.

Po pięknych, z zapałem wypowiedzianych przemówieniach — Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego i przedstawiciela Akademji Umiejętności, — prof. Natansona z Krakowa oraz prezesa Polskiego Towarzystwa Chemicznego — prof. Ig. Mościckiego ze Lwowa, Zjazd powitali imieniem Rządu Minister Oświaty Mikułowski-Pomorski, imieniem Towarzystwa Naukowego Warszawskiego — prof. Zawidzki, imieniem Politechniki Warszawskiej — prof. Radziszewski, imieniem Warszawskiego Towarzystwa Politechnicznego — prof. Czopowski, imieniem Wydziału Farmaceutycznego — prof. Zaleski imieniem Uniwersytetu Warszawskiego — prof. Łukasiewicz, imieniem Stowarzyszenia Radjotechników Polskich — prof. Pożaryski, imieniem Stowarzyszenia Szkół średnich — dyr. Kujawski, imieniem Przeglądu Technicznego — prof. Mierzejewski, imieniem Stow. Elektrotechników — p. Podowski, imieniem Towarzystwa Wiedzy Wojskowej — p. Rodowicz i imieniem młodzieży akademickiej — p. Zamoyski.

Po przemówieniach powitalnych profesorowie L. Marchlewski i Cz. Białobrzeski wygłosili niezmiernie treściwe i głęboko ujęte wykłady, pierwszy *„O znaczeniu Chemji dla Narodu"*, drugi *„Fizyka i rzeczywistość"*.

Prof. Marchlewski zaznaczywszy, że chemja jest koniecznością biologiczną narodu, podkreślił dwa podstawowe momenty: odżywiania i obrony.

Prof. Marchlewski podkreślił, że bezpieczeństwo Państwa Polskiego zależne jest od dużej produkcji na polu chemji, oraz wytworzenia przemysłu chemicznego w wielkim stylu.

Narody, które nie biorą udziału w produkcji na polu naukowem, jak również nie mają wielkiego przemysłu chemicznego skazane są, zdaniem prof. Marchlewskiego, na zagładę z całą bezwzględnością, a rząd który nie docenia potęgi przemysłu chemicznego, musi ustąpić takiemu rządowi który potrafi wniknąć w potrzebę nauki i przemysłu chemicznego. Wyraża jednak nadzieję, że rząd nasz stanie na wysokości swego zadania i uwzględniając pierwszorzędne znaczenie chemji dla nowoczesnych ustrojów państwowych otoczy należytą opieką naukę i przemysł chemiczny.

Prof. Białobrzeski poruszył w swoim wykładzie najbardziej żywotne zagadnienia fizyki współczesnej i zaznaczył, że rzeczywistością jest właściwie twórcza myśl ludzka.

Po ukonstytuowaniu się Zjazdu w osobach prof. Marchlewskiego — prezesa, prof. Bądzyńskiego, prof. Tołłoczki i dyr. Płużańskiego — wiceprezesów, oraz sekretarzy: prof. Bekiera, prof. Glixellego, prof. Klinga, dra Dolińskiego i dra Wirczewskiego uformowano sekcję: Chemji Nieorganicznej i Fizycznej, Chemji Organicznej, Chemji Biologicznej, Technologji Wielkiego Przemysłu Organicznego, Technologji

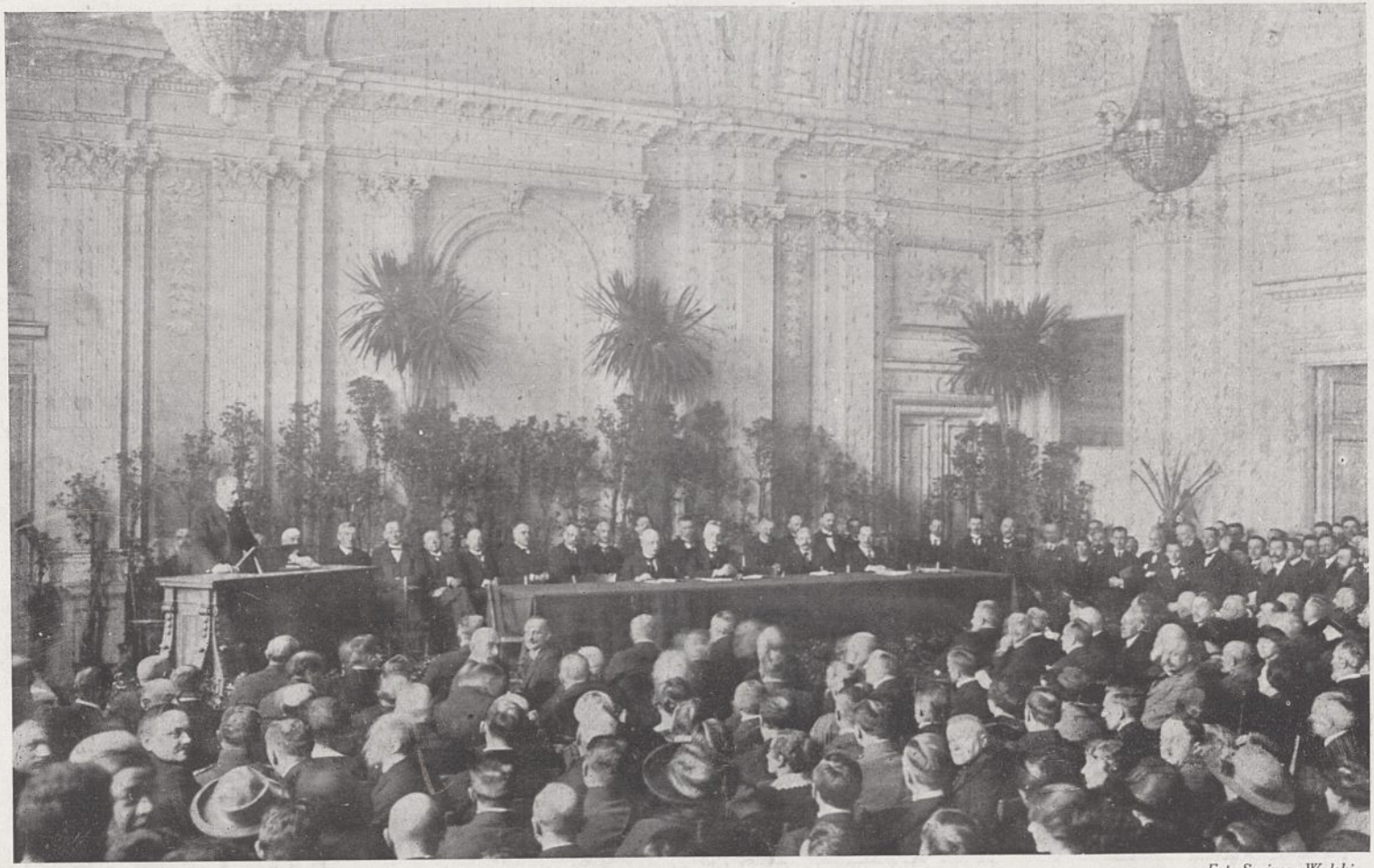

Fot. Sarjusz-Wolski

RYC. 1. PIERWSZY ZJAZD CHEMIKÓW I FIZYKÓW POLSKICH W WARSZAWIE (PREZYDJUM ZJAZDU)

Fot. M. Faks

RYC. 2. PIERWSZY ZJAZD CHEMIKÓW I FIZYKÓW POLSKICH W WARSZAWIE (AUDYTORJUM ZJAZDU)

Ropy i Paliwa, Cukrownictwa, Maszynoznawstwa Chemicznego, Przemysłu Farmaceutycznego, wreszcie Pedagogiczną.

Miarą zainteresowania Zjazdem i jego aktualności są następujące cyfry statystyczne, odnoszące się do liczb uczestników i referatów z uwzględnieniem sfer naukowych i przemysłowych, biorących czynny udział w posiedzeniach Zjazdu:

1) Ogólna liczba uczestników

z Warszawy	565 t. j.	72%
z poza Warszawy	219 t. j.	28%
Ogółem	784	100%

2) Wśród uczestników

a) osób pracujących w szkolnictwie wyższem i średniem oraz w instytutach naukowych	220 t. j.	29·7%
b) osób pracujących w przemyśle	331 t. j.	42·2%
c) studentów	233 t. j.	28·1%

3) Referatów wygłoszono ogółem 105 (zgłoszono 128, spadło 23) w tem:

z zakresu chemji teoretycznej	32
z zakresu techniki i przemysłu	54
z zakresu pedagogji i nauczania	12
różnych (w sprawach organizacyjnych i t. p.)	7
	105

4) Referenci

referatów wygłoszonych przez sfery naukowe	60
„ „ „ „ techniczno-przemysłowe	32
„ „ „ „ pedagogiczne	13

5) Na posiedzeniach plenarnych bywało	200—800	osób
„ „ sekcji „	35—150	„
6) W wycieczkach do fabryk wzięło udział	380	„
W zwiedzaniu Warszawy	13	„

Załączone fotografje upamiętniają obrady inauguracyjnego plenarnego posiedzenia pierwszego Zjazdu Chemików i Fizyków Polskich. Rycina pierwsza (strona lewa) przedstawia prezydjum w chwili przemówienia prof. Dr. Ignacego Mościckiego imieniem P. T. C., zaś druga (strona prawa) audytorjum zjazdowe.

Z referatów ogólnych przypomnieć wypada odczyt prof. Zawidzkiego p. t. „*Chronologiczny przegląd chemików polskich od początku 17-ego stulecia*", zestawiony sumiennie i źródłowo, ilustrowany kilkudziesięciu przeźroczami[1]).

[1]) Przy tej sposobności nadmieniamy, że staraniem prof. Sławińskiego wykonano w Wilnie serję sześciu pięknych heliograwur kilku zmarłych chemików polskich. (Śniadeckiego, Fonberga, Olszewskiego, Nenckiego, Kostaneckiego, Radziszewskiego), które kosztem 20.000 Mkp. można było nabywać w biurze zjazdowom.

W ciągu godzinnego wykładu przesunął się przed oczami słuchaczów szereg tych niezapomnianych postaci, które mimo bardzo trudnych warunków kładli podwaliny pod polską chemję.

Referat ogólny prof. Mościckiego p. t. *„Najważniejsze warunki celowej rozbudowy przemysłu chemicznego“*, poruszający najistotniejsze i najaktualniejsze wytyczne dla koniecznej rozbudowy naszego przemysłu chemicznego zamieściliśmy w pełnej osnowie w zeszycie poprzednim [1]).

Ważną kwestję konsolidacji wydawniczej coraz bardziej rozpraszającej się produkcji literackiej chemicznej omówił referat prof. Zawidzkiego p. t. *„Nasze piśmiennictwo chemiczne i potrzeba jego konsolidacji“*, który zamieszczamy poniżej [2]).

Z reszty referatów wygłoszonych podczas posiedzeń ogólnych wymienić należy: prof. Świętosławkiego: *„Udział Polski w pracach Unji Międzynarodowej Chemji Czystej i Stosowanej“*, prof. Lampego: *„Sprawa ujednostajnienia słownictwa polskiego w dziedzinie chemji organicznej“*, dyr. Szeunerta: *„W sprawie ochrony wynalazców i odpowiednich propozycyj, wysuniętych przez Unję Międzynarodową Chemji Czystej i stosowanej“*, dyr. Trepki: *„O potrzebie zorganizowania się chemików, interesujących się zagadnieniami z zakresu przemysłu chemicznego“*, prof. Korwin-Krukowskiego: *„O przygotowaniu sił fachowych w zakresie metalurgji“*, prof. Woyno: *„Promienie Roentgena i budowa kryształów“*, inż. Śliwińskiego: *„Bilans handlowy przemysłu chemicznego w Polsce“*, inż. Woynicz-Sianożęckiego: *„Wrażenia z wystawy przemysłu chemicznego w New-Yorku“*.

Szczegółowe prace fachowe zgrupowały się w dziewięciu wyżej wymienionych sekcjach. Dużem zainteresowaniem i frekwencją cieszyła się sekcja Technologji Ropy i Paliwa z referatami: prof. Mościckiego, Dra Kuczyńskiego, prof. Smoleńskiego, dyr. Świerczewskiego. inż. Dobrowolskiego, prof. Klinga, prof. Kossa, Dra Dolińskiego, inż. Junoszy-Piotrowskiego, inż. Świderka, inż. Starczewskiej, W sekcji Chemji Nieorganicznej i Fizyko-chemji znalazły się nazwiska: prof. Boguskiego, prof. Szyszkowskiego, prof. Hrynakowskiego, prof. Jabłczyńskiego, prof. Hłasko, prof. Zawidzkiego, p. Błaszkowskiej, dra Jacka, prof. Świętosławskiego, dra Lachsa, prof. Glixellego. W sekcji Chemji Organicznej zajmowano się poza sprawami szczegółowemi ważną kwestją słownictwa organicznego. Wśród referentów czytamy nazwiska: prof. Dziewońskiego, prof. Sławińskiego, prof. Lampego, dr. Dorabialskiej, prof. Bieleckiego, prof. Szperla, prof. Marchlewskiego, dra Robla. Sekcja biologiczna zawierała, referaty: prof. Wierzchowskiego, prof. Chrząszcza, prof. Bądzyńskiego, prof.

---

[1]) Przemysł Chemiczny **7**, str. 83. (1923).

[2]) Patrz str. 124.

Zaleskiego, p. Lindenfelda, prof. Marchlewskiego, dra Goebla, p. Kochlera, dra Przyłęckiego, p. Dmochowskiego. Sekcja Cukrownictwa z referatami: inż. Iwanickiego, inż. Śliwińskiego, prof. Smoleńskiego, inż. Woźnickiego, prof. Grabowskiego, inż. Siwickiego, inż. Nowakowskiego. Sekcja Technologji Wielkiego Przemysłu Organicznego obejmowała referaty: inż. Królikowskiego, dyr. Wiślickiego, inż. Kindermana, inż. Fenstena, prof. Karaff-Korbutta, dyr. Płużańskiego, prof. Turskiego, dra Hempla, dra Kiełbasińskiego, inż. Podraszki, dra Humnickiego, inż. Keh. Sekcja Technologji Nieorganicznej obejmowała referaty: p. Kirkora, prof. Zawadzkiego, dra Szumskiego, dra Fischlera i p. Kossakowskiego. Sekcja Maszynoznawstwa Chemicznego obejmowała referaty: dra Hirszowskiego i prof. Grabowskiego. Sekcja Przemysłu Farmaceutycznego z referatami: dra Otolskiego, prof. Koskowskiego, mag. Maciejczyka, p. Ossowskiego, dra Humnickiego, dra Weila, dra Garczyńskiej, dra Grabowskiej. Sekcja Pedagogiczna z referatami: p. Harabaszewskiego, p. Iwickiego, dra Ciesielskiego, p. Łatkiewicza, dra Humnickiego, p. Chodkowskiego, dra Stalony-Dobrzańskiego, p. Pożaryskiego, p. Michalskiego, p. Pleśniewicza.

Po trzydniowych pracach dnia 6 kwietnia o godz. 5-ej pop. nastąpiło zamknięcie zjazdu Chemików wspólnie ze Zjazdem Fizyków w Auli Politechniki.

Prof. Tołłoczko zamykając Zjazd jako przewodniczący posiedzenia podkreślił niezwykle wydatne jego wyniki pod względem naukowym i organizacyjnym i wyraził gorące podziękowanie inicjatorowi Zjazdu prof. Świętosławskiemu oraz wszystkim tym, którzy zarówno przez poparcie finansowe, jak też przez pracę, włożoną w organizację, przyczynili się do powodzenia Zjazdu. Następny Zjazd Chemików, na zaproszenie profesorów Uniwersytetu Jagiellońskiego, postanowiono urządzić w Krakowie w roku 1926.

Imieniem Prezydjum Pierwszego Zjazdu Fizyków Polskich przemówił na końcu prof. K. Zakrzewski, który zreasumował pracę Zjazdu Fizyków. Uczestniczyło w nim 172 członków a wygłoszono przeszło 30 referatów z najważniejszych dziedzin fizyki. Następny Zjazd Fizyków odbędzie się również w Krakowie w roku 1924.

Jako spuściznę pozostawił po sobie Pierwszy Zjazd Chemików Polskich szereg aktualnych wniosków ogólnych i szczegółowych, z których ważniejsze przytaczamy poniżej:

A. Wnioski ogólne:

Wniosek 1: I-szy Zjazd Chemików Polskich zastanowiwszy się nad obecną sytuacją zakładów i pracowni chemicznych poczuwa się do obowiązku ostrzec

Rząd i Społeczeństwo Polskie przed wielkiem niebezpieczeństwem całkowitego zaniku samodzielnych badań naukowych, oraz zupełnej niemożności kształcenia młodzieży w zawodzie chemicznym.

Brak gmachów i laboratorjów na Uniwersytetach w Warszawie i Poznaniu, brak pracowni technologicznych w wyższych uczelniach, zupełne ubóstwo w innych ośrodkach naukowych grozi zupełną katastrofą. Rozwój normalny rolnictwa, przemysłu oraz techniki wojennej będzie zupełnie zatamowany jeżeli Rząd Polski i Społeczeństwo nie położy kresu dotychczasowemu stanowi rzeczy.

Źle zrozumiana oszczędność w dziedzinie uposażenia pracowni grozić może w najbliższej przyszłości ruinie całego Państwa.

I-szy Zjazd Chemików Polskich z całą mocą odwołuje się do Rządu i do wszystkich komu drogie jest bezpieczeństwo, przyszłość i dobrobyt naszego kraju, aby wspólnym wysiłkiem położyć kres obecnemu stanowi rzeczy.

Niezbędne nowe instytuty chemiczne winny być stworzone w czasie najbliższym, istniejące zaś placówki rozszerzone a nadto powinny natychmiast otrzymać nadzwyczajne wydatne dotacje, któreby uratowały je od zupełnego zastoju.

Wniosek 2: *a)* Wysłuchawszy sprawozdania z udziału chemików polskich w międzynarodowych konferencjach chemji czystej i stosowanej, I-szy Zjazd Chemików Polskich uważa za pożądane, aby w możliwie prędkim czasie zostały zatwierdzone przez władze państwowe statuty: „Polskiej Rady Narodowej chemji czystej i stosowanej“ oraz „Polskiego Związku Narodowego Towarzystw Chemicznych“.

b) I-szy Zjazd Chemików Polskich zwraca się z apelem do Towarzystw i Związków mających na celu popieranie rozwoju wiedzy chemicznej i jej zastosowań praktycznych, aby towarzystwa te i związki zechciały zgłosić swój akces do Polskiego Związku Narodowego Towarzystw Chemicznych, oraz aby zechciały dopomagać materjalnie Rządowi i Polskiej Narodowej Radzie chemicznej w Unji Międzynarodowej chemji czystej i stosowanej i związkach jej pokrewnych.

Wniosek 3: *a)* Pierwszy Zjazd Chemików Polskich wypowiada opinję, że wszystkie prace badawcze z dziedziny chemji czystej winny się skupiać w „Rocznikach Chemji“ jak wszystkie prace badawce z dziedziny chemji technicznej, zwłaszcza charakteru ogólniejszego winny się skupiać w „Przemyśle chemicznym“.

b) Pierwszy Zjazd Chemików Polskich wyraża życzenia, by „Roczniki chemji“ oraz „Przemysł chemiczny“ podawały stale masowe streszczenia ze wszystkich prac chemicznych ogłoszonych w polskich czasopismach naukowych.

c) Pierwszy Zjazd chemików Polskich wypowiada opinję, że pożądanem jest powołanie do życia czasopisma perjodycznego („Przeglądu chemicznego“)

tygodniowego lub dwutygodniowego, informującego o najważniejszych postępach chemji czystej i technicznej i zwraca się z apelem do przedstawicieli naszego przemysłu chemicznego o umożliwienie powstania tego rodzaju organu przez dostarczenie na ten cel Polskiemu Towarzystwu Chemicznemu odpowiednich środków finansowych.

Wniosek 4: I-szy Zjazd Chemików Polskich, uznając potrzebę zorganizowania techników i przemysłowców, interesujących się rozwojem przemysłu chemicznego wypowiada życzenie, aby w ramach Polskiego Towarzystwa chemicznego powstała sekcja przemysłowa. Sprawę tę Zjazd przekazuje Zarządowi Polskiego Towarzystwa Chemicznego do wykonania.

Wniosek 5: Zjazd uważa za pożądane:

a) Utworzenie katedry metalurgji z odpowiednimi zakładami przy wydziałach chemji w politechnikach warszawskiej i lwowskiej i

b) Ufundowanie stypendjów dla przygotowania odpowiednich sił profesorskich.

Wniosek 6: Zjazd wzywa Zarząd Polskiego Towarzystwa chemicznego do zajęcia się sprawą ochrony praw wynalazców w związku z propozycjami Unji Międzynarodowej Chemji czystej stosowanej.

Wniosek 7: Zjazd uchwala: *a)* Uznać słowniczek wypracowany przez Komisję Polskiego Towarzystwa Chemicznego za pierwszą podstawę próbną do ustalenia zupełnie poprawnego polskiego słownictwa organicznego.

b) Wybrać komisję, któraby corocznie zajmowała się sprawą nowej poprawnej redakcji tego słowniczka. W skład komisji tej powinni wchodzić w pierwszym rzędzie wykładający chemję organiczną w wyższych uczelniach polskich. Wykonanie powierzyć Zarządowi Polskiego Towarzystwa Chemicznego.

Wniosek 8: Zjazd Chemików Polskich zaleca tworzącej się przy Polskim Towarzystwie Chemicznym Sekcji Chemji Przemysłowej powołać do życia chemiczną Komisję statystyczną, zadaniem której byłoby:

a) opracowanie zasadniczej formy statystyki w zakresie naszego towaroobrotu chemicznego z zagranicą, oraz

b) zbadanie zarejestrowanych importowanych artykułów chemicznych według rzeczywistych norm spożycia.

B. Wnioski sekcyjne:

Wniosek 9: I-szy Zjazd Chemików wyraża opinję, że stan fatalny nauczania chemji w szkołach ogólno-kształcących jest wynikiem:

a) kardynalnych wad obecnego programu ministerjalnego, mianowicie: nieodpowiedniego ustosunkowania chemji do innych dyscyplin szkolnych, przedewszystkiem do fizyki, zbyt małej wogóle liczby godzin poświęconych na naukę tego przedmiotu, wreszcie dysproporcji między liczbą obecnie przeznaczonych godzin na naukę, a zakresem wymagań ministerjalnych.

b) braku należytego zaopatrzenia szkół w niezbędne do nauki chemji urządzenia laboratoryjne i inne pomoce.

c) powierzania nauki chemji siłom niedostatecznie przygotowanym, niefachowym.

W celu postawienia nauki chemji w szkole na poziomie odpowiadającym jej znaczeniu dydaktycznemu i ogólnemu, Zjazd uznaje za rzecz konieczną powołanie do współdziałania z władzami ministerjalnemi w opracowaniu programu i wskazań co do wykonania jego praktycznego, komisji rzeczoznawców. Taką najwłaściwszą instytucję rzeczoznawców Zjazd widzieć pragnie w stałej sekcji pedagogicznej przy Polskim Towarzystwie Chemicznym, o której ukonstytuowanie Zjazd zwraca się z prośbą do Towarzystwa.

Poszczególne wnioski i postulaty sekcji Zjazd przekazuje Polskiemu Towarzystwu Chemicznemu, względnie jego sekcji pedagogicznej.

Wniosek 10: I-szy Zjazd Chemików Polskich stwierdza konieczność zaopatrzenia pracowni mineralogicznych w przyrządy do badania struktury kryształów, aby umożliwić uczonym polskim zapoczątkowanie tych badań, które na ziemiach Polskich dotychczas nie mogły być prowadzone.

Wniosek 11: Zjazd uznając potrzebę stworzenia instytutu badawczego i kontrolującego dla handlu i przemysłu włókienniczego przekazuje Związkowi Wielkiego Przemysłu Chemicznego troskę o przeprowadzenie tej praktycznej myśli.

Wniosek 12: Wobec znaczenia jakie posiada kauczuk w życiu gospodarczem, I-szy Zjazd Chemików Polskich wyraża zachętę do podjęcia badań w kierunku syntezy kauczuku, a to tembardziej, że Polska rozporządza surowcami które obecnie są używane jako materjał wyjściowy.

Wniosek 13: I-szy Zjazd Chemików Polskich uchwala zważywszy, że w Polsce daje się odczuwać brak surowców dla fabrykacji nawozów sztucznych oraz zważywszy że melas, wywożony obecnie za granicę może służyć jako surowiec dla fabrykacji soli potasowych, związków azotowych, a przez jednoczesne wytwarzanie z niego spirytusu etylowego może służyć do produkcji kwasu octowego, pochodnych tegoż kwasu oraz różnorodnych związków chemicznych do kraju obecnie importowanych, wzywa:

a) sfery przemysłowo-rolnicze do podjęcia starań w celu zorganizowania w rejonach cukrowniczych kilku przetwórni melasowych, urządzonych na taką skalę, aby zdolne były wyzyskać wywar melasowy dla celów nawozowych.

b) rząd do poczynienia udogodnień technicznych i taryfowych w celu ułatwienia przetwórniom melasowym dostawy surowca.

Wniosek 14: Zważywszy że „aparatoznawstwo chemiczne“ winno w wykształceniu technologicznem naszych przyszłych inżynierów-chemików odgrywać pierwszorzędną rolę, I-szy Zjazd Chemików Polskich postanowił:

a) gorąco polecić Zarządowi Polskich Politechnik, aby tą nową gałąź wiedzy chemicznej otoczono specjalną opieką; *b)* uznać za stosowne zwrócić

się do Ministerstwa Wyznań i Oświecenia Publicznego z prośbą o wyasygnowanie pewnych sum, które umożliwiłyby przeprowadzenie specjalnego studjum nad chemiczną odpornością rozmaitych materjałów konstrukcyjnych; *c)* zwrócić się do Zarządu Polskiego Towarzystwa Chemicznego z prośbą o wyłonienie specjalnej komisji, która zajęłaby się zredagowaniem odnośnych podręczników polskich i zaopatrzeniem Wydziałów Chemicznych naszych Politechnik w potrzebne im do takiego studjum pomoce naukowe.

Wniosek 15: I-szy Zjazd Chemików Polskich zwraca się z apelem do ceramików rozpoczęcia fabrykacji naczyń kamionkowych używanych w przemyśle chemicznym organicznym i nieorganicznym, a sprowadzanych dotąd z Niemiec. Materjał na tą fabrykację znajduje się w kraju a wzrost zapotrzebowania na takie naczynia zapewnia ciągłość fabrykacji.

Wniosek 16: I-szy Zjazd Chemików uważa za konieczne:

a) zachęcać ludność do zbierania odpadków, jako to kości, pestek owocowych itp. w celu przerabiania ich na odpowiednie tłuszcze; *b)* przy pomocy organów samorządowych dążyć do otrzymania tłuszczów z wód ściekowych i z padliny; *c)* zachęcać rolników do powiększania obszarów zasiewanych roślinami oleistymi, jak również do intensywnej hodowli bydła; *d)* popierać przez Państwo fabryki wytwarzające i przerabiające tłuszcze ze szczególnym uwzględnieniem wyrobu gliceryny.

Wniosek 17: Zważywszy primo na bardzo ważną rolę gazownictwa w Państwie z tytułu wytwarzania przezeń surowców będących podstawą całego szeregu przemysłów chemicznych, tworzących silne podstawy gospodarcze państwa, aż do obrony kraju, secundo na niemożność dopuszczenia skarbów przyrody do jakich zalicza się węgiel gazowniczy (obok ropy naftowej) do marnowania go przez zwyczajne spalanie bez uprzedniego wyzyskania z niego drogocennych substancyj, będących podstawą owych przemysłów chemicznych, I-szy Zjazd Chemików Polskich postanawia:

Prosić rząd o wniesienie w najkrótszym czasie do Sejmu ustawy, wprowadzającej ograniczenia w handlu węglem gazowniczym w tym sensie, że kopalnie węgla gazowniczego w Polsce będą obowiązane przedewszystkiem stawiać go do dyspozycji gazowniom i koksowniom, a dopiero pozostałe ilości będą mogły odstępować do innych celów.

Wniosek 18: Zgromadzeni na I-szym Zjeździe Chemików Polskich w Warszawie członkowie Sekcji Technologji Ropy Naftowej i Paliwa, zarówno pracujący teoretycznie jak i praktycznie w przemyśle naftowym zważywszy:

a) że ropa naftowa po węglu kamiennym jest największym bogactwem naturalnym Polski *b)* że ropa naftowa i jej przetwory wysuwają się dziś na całej kuli ziemskiej na pierwszorzędne stanowisko pod względem polityczno-ekonomicznym, *c)* że racjonalne wydobywanie, przerób i przetwarzanie ropy naftowej może wielokrotnie zwiększyć korzyści płynące z niej dla Państwa, a nie da się dziś pomyśleć bez stałego postępu naukowo-technologicznego —

wzywają prywatnych przemysłowców naftowych i Państwowe Zakłady naftowe oraz Sejm, Senat i Rząd Państwa o co najrychlejsze założenie Badawczego Instytutu Naftowego i zapewnienie odpowiednich środków materjalnych.

Zważywszy dalej: *a)* że istnieją już w Polsce zaczątki Ogólnego Badawczego Instytutu Chemicznego, zainagurowanego przez prof. Mościckiego, *b)* że Instytut ten wybitnie uwzględnia w pracach swoich badania związane z ropą naftową, *c)* że nie jest rzeczą pożądaną, ażeby szczupłe środki społeczeństwa i Państwa Polskiego rozpraszały się na kilka zbliżonych Instytutów badawczych, zgromadzeni postanawiają, aby wszelkie fundusze na Instytuty Naftowe kierować tymczasowo na rzecz Chemicznego Instytutu Badawczego, a jednocześnie zwracają się do tego Instytutu z prośbą, ażeby jaknajszerzej uwzględnił w przyszłej swej działalności sprawę naftową, stwarzając specjalny Dział naftowy, a do czasu zorganizowania Instytutu i Działu Naftowego przeznaczył część swoich środków na prace nad ropą naftową prowadzone już teraz w innych ośrodkach.

Wniosek 19: Wobec tego, że precyzyjny przemysł przetwórczo smołowy prowadzi od stosunkowo mało wartościowych dystylatów smoły węglowej do niewspółmiernie cenniejszych produktów przejściowych i ostatecznych, bez których najbardziej rozwinięte gałęzie krajowego przemysłu obejść się nie mogą — wobec tego, że należyty rozwój tego przemysłu w znacznej mierze warunkuje bezpieczeństwo militarne Państwa, podniesienie zdrowotności i dobrobytu, I-szy Zjazd Chemików Polskich wyraża przekonanie, że nietylko bezpośrednio zainteresowane władze, sfery przemysłowe, naukowe i finansowe, lecz całe społeczeństwo Polskie, docenia ogrom ciążącej na niem z tego tytułu odpowiedzialności, dążyć będzie do jaknajspieszniejszego zorganizowania tego przemysłu na zasadach daleko posuniętej nieżależności. W tym celu:

a) odnośne Władze Państwowe winny wszelkie sprawy dotyczące tego przemysłu traktować ze szczególną uwagą, wyróżniającą życzliwością i wyjątkowym pośpiechem tak przy udzielaniu kredytów, jak ustanawianiu ceł i taryf przewozowych, oraz rozwiązywaniu problemów tak zasadniczych dla istnienia i bezpieczeństwa Państwa, jak sprawa azotowa, magazynowanie w odpowiedniem miejscu paliwa i surowców; *b)* sfery komunalne i przemysłowe przez poparcie gazownictwa, koksownictwa, pirogenezę ropy naftowej itd. przysporzą surowców organicznych, co wobec potęgującego się stale braku benzoli na rynku światowym i niepomiernego wzrostu cen na węglowodory krajowe — wydaje się koniecznością bardzo bliską; *c)* konsumenci organicznych produktów przejściowych i barwików w pierwszym rzędzie włókiennicy, garbarze i papiernicy, popierając wszelkiemi sposobami krajowy przemysł przetwórczo-smołowy, najlepiej zabezpieczą się przed nadmiernem podnoszeniem ceny przez producentów zagranicznych i usuną ewentualność zatrzymania swych zakładów przemysłowych na wypadek zamknięcia dowozu produktów zagranicznych; *d)* dla należytego uwzględnienia i wyzyskania miejscowych warun-

ków produkcji i dalszego postępu przemysłu przetwórczo-smołowego, niezbędną jest ścisła współpraca badaczy naukowych, w pierwszym rzędzie Chemicznego Instytutu Badawczego, który niezwłocznie powinien zorganizować dział syntetyczno-organiczny narazie w jednym z wyższych zakładów naukowych, by w następstwie przenieść go do własnych pawilonów w Warszawie. Przemysłowcy we własnym dobrze zrozumianym interesie w zakresie szerokim powinni uwzględnić materjalne potrzeby Instytutu, jak również inicjować prace konkursowe i badawcze; *e)* bardzo na czasie byłoby ustalenie technicznych metod analitycznych przy badaniu produktów organicznych. Pożądanem wydaje się nam przyswojenie literaturze chem. podręcznika analizy technicznej produktów organiczno-syntetycznych. W tym celu proponowalibyśmy utworzenie odpowiedniego Komitetu Redakcyjnego, złożonego z profesorów naszych Politechnik i Uniwersytetów. Komitet taki miałby na celu przestudjowanie (w odpowiednich pracowniach) metod zalecanych przez znane autorytety zagraniczne jak np. Lunge'go, przez zjazdy międzynarodowe itp., jako też opracowanie metod oryginalnych.

Stały kontakt takiego komitetu z przedstawicielami przemysłu chemiczno-organicznego, oczywiście byłby jaknajbardziej wskazany.

Wniosek 20: I-szy Zjazd Chemików Polskich prosi Rząd o utworzenie stacji doświadczalnej dla przemysłu garbarskiego przy katedrze chemji fizycznej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Wykonanie przekazuje się delegatowi Polskiego Tow. Chemicznego w Państwowej Radzie Chemicznej.

Wniosek 21: I-szy Zjazd Chemików Polskich uchwala przekazać do rozpatrzenia Związkowi Zawodowemu Wielkiego Przemysłu Chemicznego;

a) wydanie zupełnego zakazu wywozu z kraju wszelkiego rodzaju skór surowych; *b)* podwyższenie cła wywozowego dla skór wyprawnych; *c)* popieranie przemysłu krajowego przy wszelkich zamówieniach rządowych; *d)* sprecyzowanie taryfy przez dokładną specyfikację poszczególnych produktów chemicznych i uzależnienie wielkości stawek od wielkości zapotrzebowania; *e)* utworzenie dla tych spraw osobnej sekcji garbarskiej przy „Państwowej Radzie Chemicznej".

Wniosek 22: I-szy Zjazd Chemików Polskich wzywa rząd do wydatnej i skutecznej ochrony celnej przemysłu chemicznego. Dopóki obowiązuje u nas tymczasowa taryfa celna, należy pobierać cło od chemikalji, a zwłaszcza od barwików w złocie, względnie stosować mnożnik odpowiadający wartości marki złotej. Przy układaniu zaś nowej taryfy celnej na chemikalja należy wzorować się na taryfach Państw Zachodnich Europy i Stanów Zjednoczonych, dostosowując je do naszych potrzeb.

Wniosek 23: I-szy Zjazd Chemików Polskich ze względu na potrzebę pobudzenia i unormowania produkcji chemiczno-farmaceutycznej uważa za niezbędne utworzenie centralnej organizacji w rodzaju Rady Przemysłowej która miałaby za zadanie występowanie z inicjatywą tworzenia

spółek, dostarczanie metod fabrykacji, polecanie specjalistów, zachęcanie prowincjonalnych aptekarzy do wyrobu półfabrykatów, surowców znajdujących się w danej okolicy i pośredniczenie w zbycie tych półfabrykatów.

Wniosek 24: a) I-szy Zjazd Chemików Polskich uznaje potrzebę dokładniejszego zaznajomienia się chemików z przemysłem farmaceutycznym, rozwój którego wpływa na rozkwit ogólnego przemysłu chemicznego.

b) I-szy Zjazd Chemików Polskich wypowiada się za rozwojem masowej tj. fabrycznej produkcji leków i w tym celu uważa, że nadzór państwowy nad wyrobem i obrotem preparatów leczniczych winien ograniczać się tylko do pieczy nad interesami spożywców.

Wniosek 25: Ochrona wód powierzchniowych od zanieczyszczeń leży w interesie nietylko zdrowotności publicznej lecz i rozwoju przemysłu. Sprawę tą zjazd powierzył delegacji P. T. CH. do P. R. CH.

JAN ZAWIDZKI.

NASZE CZASOPIŚMIENNICTWO CHEMICZNE I POTRZEBA JEGO KONSOLIDACJI.

(Referat wygłoszony na I-szym Zjeździe Chemików Polskich w Warszawie, w dniu 5-tym kwietnia 1923 r.)

W przeciągu pierwszych ośmiu lat bieżącego stulecia (od r. 1901 do 1908 włącznie) ogłosili chemicy polscy razem 2070 przyczynków oryginalnych, czyli przeciętnie po 259 przyczynków rocznie. Uwzględniając powtórzenie tych samych prac, drukowanych jednocześnie w dwóch lub nawet w trzech językach, możemy śmiało szacować ówczesną naszą produkcję naukową na jakich 130 przyczynków rocznie. Jest to liczba wcale nie tak mała, jednakże przed wojną światową żaden z cudzoziemców nie zdawał sobie sprawy z tego, że istnieją chemicy polscy i że poczyna się tworzyć chemja polska.

Pochodziło to stąd, że przeważna część tych przyczynków, mianowicie 57% była ogłaszana w językach obcych, głównie w fachowych czasopismach zagranicznych. Inaczej też być nie mogło, bowiem również przeszło połowę (50,25%) przyczynków doświadczalnych dokonano w pracowniach zagranicznych, przeważnie niemieckich, rosyjskich i szwajcarskich.

Z czasopism specjalnych polskich, w których można było w owym czasie ogłaszać prace z zakresu chemji, istniały następujące:

1) Rozprawy Akademji Umiejętności,
2) Chemik Polski,
3) Sprawozdania Towarzystwa Naukowego Warszawskiego,

4) Kosmos,
5) Wiadomości Farmaceutyczne,
6) Gazeta Cukrownicza,
7) Czasopismo Towarzystwa Aptekarskiego,
8) Czasopismo Techniczne.

Obecnie liczba tego rodzaju czasopism znacznie wzrosła. Mianowicie prace z dziedziny chemji czystej i jej zastosowań do nauk biologicznych mogą być i są publikowane w następujących wydawnictwach perjodycznych:

1) Rocznikach Chemji,
2) Biuletynach Akademji Umiejętności,
3) Rozprawach Akademji Umiejętności,
4) Sprawozdaniach Towarzystwa Naukowego Warszawskiego,
5) Pracach Lwowskiego Towarzystwa Naukowego,
6) Pracach Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk,
7) Pracach Wileńskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk,
8) Kosmosie, organie Lwowskiego Towarzystwa Przyrodników,
9) Biuletynach Akademji Nauk Lekarskich,
10) Pracach Akademji Nauk Lekarskich,
11) Rocznikach Farmacji,
12) Wiadomościach Farmaceutycznych,
13) Biologji Lekarskiej,
14) Rocznikach Nauk Rolniczych,
15) Pracach Instytutu Puławskiego,
16) Pracach Państwowego Instytutu Geologicznego.

Prace z dziedziny chemji technicznej drukują się, względnie mogą być drukowane w następujących czasopismach:

1) Przemyśle Chemicznym,
2) Gazecie Cukrowniczej,
3) Przeglądzie Gazowniczym,
4) Nafcie,
5) Przemyśle Piwowarskim,
6) Technice Gorzelniczej,
7) Przeglądzie Górniczo-Hutniczym
8) Czasopiśmie Technicznem,
9) Sprawozdaniach z prac. Warszawskiego Towarz. politechnicznego,
10) Czasopiśmie Krakowskiego Towarzystwa Technicznego,
11) Przeglądzie Technicznym,
12) Przeglądzie Ceramicznym.

Razem wyliczyłem około 30 różnych czasopism naukowych i technicznych, w których publikują się obecnie prace z dziedziny chemji czystej i stosowanej. Spis ten nie jest kompletny, a zresztą każdy niemal miesiąc przynosi nowe czasopisma oraz nowe towarzystwa naukowe prowincjonalne o charakterze ogólnym, z których każde pragnęłoby również publikować cośkolwiek z dziedziny chemji, — przyczem najchętniej prace oryginalne!

Gdyby do tego doszło, to nasza produkcja naukowa w dziedzinie chemji czystej i stosowanej uległaby znów rozproszeniu wewnętrznemu w całym mnóstwie czasopism naukowych charakteru ogólnego, które zazwyczaj nie dochodzą do rąk specjalistów. Temu niebezpieczeństwu należałoby zawczasu zapobiedz.

W tym celu powinno nastąpić ogólne porozumienie pomiędzy chemikami, aby prace badawce, doświadczalne z dziedziny chemji czystej, zwłaszcza

z dziedziny chemji nieorganicznej, organicznej i fizycznej oraz fizjologicznej ogłaszać w języku polskim przedewszystkiem w „Rocznikach Chemji“, a ważniejsze z tych prac przedstawiać w tekstach obcojęzycznych (francuskim, angielskim, względnie niemieckim) Polskiej Akademji Umiejętności w Krakowie, celem publikowania ich w Biuletynach Akademji.

Prace z dziedziny chemji technicznej, zwłaszcza doświadczalne charakteru bardziej naukowego winny się skupiać w „Przemyśle Chemicznym“. Obcojęzyczne teksty tych prac mogłaby ogłaszać Akademja Nauk Technicznych w swych Biuletynach.

Tą drogą osięgnęłoby się skupienie przeważnej części naszego dorobku naukowego w dziedzinie chemji w dwóch organach centralnych, w „Rocznikach Chemji“ oraz w „Przemyśle Chemicznym“, nie uszczuplając tem samem zakresu działania takich organów specjalnych jak np. prace Akademji Nauk lekarskich, jak Roczniki Farmacji, Gazeta Cukrownicza, Przemysł Piwowarski i t. p.

Skutkiem tego ucierpiałyby tylko wydawnictwa towarzystw ogólnonaukowych, takich jak Polska Akademja Umiejętności w Krakowie, Tow. Naukowe Warszawskie, Tow. Naukowe Lwowskie, Poznańskie i Wileńskie Tow. Przyjaciół Nauk, Warszawskie Tow. Politechniczne, Lwowskie Tow. Politechniczne, Warszawskie Stow. Techników i t. p. Jednakże Akademja Umiejętności nie rości sobie pretensji do drukowania w swych Rozprawach polskich tekstów przedstawianych jej prac chemicznych. Zatem i inne towarzystwa naukowe mogłyby zrezygnować z pretensji do drukowania w całej rozciągłości przedstawianych im prac chemicznych, zadawalniając się podawaniem krótkich ich streszczeń.

Pomienione ograniczenie jest wskazane chociażby już z tego względu, że prawie wszystkie nasze organizacje naukowe, jak również większość czasopism specjalnych, czerpie swe środki materjalne z jednego i tego samego źródła, mianowicie ze skarbu państwa. Należy przeto zachować oszczędność w szafowaniu temi środkami finansowemi i nie przedrukowywać tych samych rzeczy dwukrotnie po polsku, gdyż postępując w ten sposób bynajmniej nie przyczynimy się do pomnożenia nauki polskiej.

Również pożądanem jest, aby w „Rocznikach Chemji“ oraz w „Przemyśle Chemicznym“ była systematycznie podawana nie tylko bibljografja prac oryginalnych publikowanych w innych nowych czasopismach, lecz również i krótkie ich streszczenia rzeczowe, któreby ułatwiły Akademji Umiejętności wydawanie w języku francuskim sprawozdań dorocznych o całym naszym dorobku naukowym w dziedzinie nauk przyrodniczych.

Wreszcie nie należy zapominać i o tem, że większość naszych pracowników w dziedzinie chemji czystej i stosowanej, a w szczególności młodzież uniwersytecka i politechniczna nie ma dziś możności należytego informowania się o postępach chemji oraz technologji chemicznej zagranicą. Na razie nie

rozporządzamy jeszcze tak licznym zasobem pracowników naukowych oraz naukowo-technicznych, byśmy mogli myśleć o stworzeniu wyczerpujących organów sprawozdawczych, w rodzaju np. „Chemisches Centralblatt“ lub „Chemical Abtracts“. Jednakże powołanie do życia czasopisma sprawozdawczego, w rodzaju „Przeglądu Chemicznego“, informującego obszerniej o najważniejszych postępach chemji czystej oraz chemji technicznej, byłoby możliwem do urzeczywistnienia, gdyby przemysł chemiczny dostarczył na ten cel środków materjalnych oraz poparł je zapomocą ogłoszeń. Tego rodzaju czasopismo oddałoby największe usługi przemysłowi, utrzymujące zajętych w nim pracowników chemicznych na poziomie współczesnej wiedzy.

W myśl powyższych wywodów stawiam następujące wnioski:

1) Pierwszy Zjazd Chemików Polskich wypowiada opinję, że wszystkie prace badawcze z dziedziny chemji czystej winny się skupiać w „Rocznikach Chemji“, zaś wszystkie prace badawcze z dziedziny chemji technicznej, zwłaszcza charakteru ogólniejszego, winny się skupiać w „Przemyśle Chemicznym“.

2) Pierwszy Zjazd Chemików Polskich wyraża życzenie by „Roczniki Chemji“ oraz „Przemysł Chemiczny“ podawały stale rzeczowe streszczenia ze wszystkich prac chemicznych badawczych, ogłaszanych w innych polskich czasopismach naukowych.

3) Pierwszy Zjazd Chemików Polskich wypowiada opinję, że pożądanem by było powołanie do życia „Przeglądu Chemicznego“, czasopisma tygodniowego, informującego o najważniejszych postępach chemji czystej i technicznej i zwraca się z apelem do przedstawicieli naszego przemysłu o umożliwienie powstania tego rodzaju organu, przez dostarczenie na ten cel „Polskiemu Towarzystwu Chemicznemu“ odpowiednich środków materjalnych.

POLSKA BIBJOGRAFJA CHEMICZNA.

A. KSIĄŻKI I ODBITKI

(za czas od 1 sierpnia do 31 grudnia 1922).

9. Metalurgja i metalografja.

Kiszakiewicz Tadeusz Przemysł złotniczy. *Lwów, 1922. Nakł.: E. M. Beer.* 8^0+78.

15. Gleba i nawozy sztuczne.

Miklaszewski Sławomir Powstawanie i kształtowanie się gleby. *Warszawa, 1922. Nak. Księgarni Rolniczej.* 8^0. 175. (Prakt. encykl. gosp. wiejsk. Serja III 27—30).

17. Chemja farmaceutyczna.

— Przetwory magistra Klawe. *Warszawa, 1922. Tow. Przem. Chem.-Farm.* 8⁰ + 47.

27. Tłuszcze, oleje i mydła; olejki wonne i pachnidła.

Borkowski Zenobjusz Mydlarstwo. Wyd. 2-gie pierwszego w języku polskim podręcznika wyrobu wszystkich gatunków mydeł sposobem domowym i fabrycznym. *Nakł. autora. Biała Podlaska.* 8⁰ 136.

28. Cukier, skrobia i gumy.

Borzuchowski Stanisław (tłóm.) Chemiczna kontrola fabrykacji cukru (według ujednostajnionych metod w Czechosłowacji) *Odbitka z Gazety cukr. Warszawa 1922.*

31. Organizacja, statystyka, polityka przemysłowa i hygjena.

— Chemiczny instytut badawczy w Polsce. *Lwów, 1922. Nakł. Chem. Inst. Badawcz.* 8⁰ 72.

— W sprawie założenia fabryki klisz fotograficznych. *Warszawa, 1922 Druk. Saturn.* 8⁰ 7.

34. Nauki pomocnicze, podręczniki elementarne.

Koziński L. i Moycho S. Fizyka i chemja. Dla oddziału VI. *Warszawa, 1922 u Gebethnera i Wolfa* 8⁰ VIII + 375 i 212 ryc.

B. CZASOPISMA

Prócz wymienionych poprzednio uwzględniamy w bibljografji jeszcze następujące czasopisma, których skróty bibljograficzne zaznaczono drukiem pochylonym.

Roczniki Chemji. — *Roczniki Chem.* — Warszawa, Politechnika, Koszykowa 75.
Kosmos, czasopismo Towarzystwa Przyrodników — *Kosmos, Lwów* — Lwów, Długosza 8.
Sprawozdania Towarzystwa Naukowego Warszawskiego — *Sraw. Tow. Nauk. War.* — Warszawa pałac Staszyca.
Prace Towarzystwa Naukowego we Lwowie — *Prace Tow. Nauk. Lwów.* — Lwów, Ossolineum.
Pamiętnik Towarzystwa lekarskiego — *Pam. Tow. lek.* — Warszawa.
Prace matematyczno-fizyczne. — *Prace mat.-fiz.* — Warszawa.
Rozprawy Wydziału matematyczno-przyrodniczego Akademji Umiejętności, dział *A* nauki matematyczno-przyrodnicze, dział *B* nauki biologiczne — *Rozpr. Akad. Um. A. B.* Kraków.
Ars technika — *Ars techn.* — Warszawa, Politechnika.
Szklarnia — *Szklarnia.*

1. Aparatura.

Lipowski Z. Przykład rozwiązania zagadnień techniki suszarniczej. *Ars technica* **2,** 14—21.

Poznański S. inż. O maszynach do wyrobu tabletek (z cyklu: urządzenia mechaniczne fabryk chemicznych). *Przem. i handel chem. farm.* **2,** 6—7 (z. 5).
Sujak M. Kilka słów sprostowania o aparacie Stiera. *Gazeta mlecz.* **4,** 29—30.
— Aparat Stiera do długotrwałej pasteryzacji. *Gazeta mlecz.* **4,** 45—48.

2. Chemia ogólna i fizykalna.

Dorabialska A. Badania termochemiczne nad oksymami (ref.) *Roczniki Chem.* **2,** 34—35.
Świętosławski W. prof. O rozmieszczeniu wartościowości w atomie. (ref.) *Roczniki Chem.* **2,** 34.
Sznajder, Najnowsza postać perjodycznego układu pierwiastków (ref.) *Roczniki Chem.* **2,** 48.

3. Atomistyka i promieniotwórczość.

Godlewski Tadeusz, prof. Budowa atomu i widma promieni Röntgena. Cz. I i II (ref.) *Roczn. Chem.* **2,** 39 i 40.
Klemensiewicz Z. prof. O zjawisku izotopji. (ref.) *Roczniki Chemji,* **2,** 42—43.
Loria Stan. prof. Kwantowa teorja serji widmowych. (ref). *Roczniki Chem.* **2,** 44—47.

4. Elektrochemja.

— Regeneracja woreczkowych ogniw mokrych. *Przegl. elektrotechn.* **5,** 87—88.
Leśniański W. Wiązanie azotu atmosferycznego na drodze elektrochemicznej syntezy. *Przyr. i techn.* **2,** 98—106.
Sokolcow D. inż. prof. W sprawie jonizacji w lampach katodowych. *Przegl. radiotechn.* **1,** 25—26.

6. Chemja nieorganiczna.

Neugebauer Edmund, Kilka słów o korozji blachy żelaznej przez parę wodną o wysokiej temperaturze. *Przegl. techn.* **61,** 109.
Traugut B. Kwasy, alkalja i sole. *Drogerzysta,* **5,** 192, 210.

7. Chemja analityczna.

Doliński Jarosław, dr. n. t. W sprawie zmiany typu analiz węglowych. *Przegl. gazown. i wodoc.* **3,** 14—19.
Wdowiszewski Henryk Sposoby analizowania stali narzędziowej oraz materjałów, używanych do jej wytwarzania, ze szczególnem uwzględnieniem wolframu, wanadu i molibdenu. *Przegl. górn. hut.* **15,** 203—206 i 294—296.

9. Metalurgia i metalografja.

— Barwienie metali. *Mechanik,* **5,** 87—91.
Buzek Jerzy, inż. Nowy sposób obliczania namiarów rud żelaza. *Przegl. górn. hut.* **15,** 277—283.
Kaim F.. inż. Odlewy w kokilach. *Mechanik,* **5,** 56—58.
Kuczewski Władysław Wzbogacanie polskich rud żelaznych. *Przegl. górn. hut.* **15,** 196—199.

— Wzbogacanie rud żelaznych i hutnictwo wielkopiecowe w Ameryce Północnej. *Przegl. górn. hut.* **15**, 284—287.

Rodziewicz-Bielewicz, prof. O wpływie walcowania na własności żelaza i stali. *Przegl. techn.* **60**, 157—159, 165—167.

10. Chemja organiczna.

Bielecki J. prof. i **Ciechanowski J.** inż. O metodzie otrzymywania bezwodnika octowego bez udziału fosforu i chloru. (ref.) *Roczniki Chem.* **2**, 35.

Chrząszczewska A. Studja z dziedziny związków tiofenowych (ref.). *Roczniki Chem.* **2**, 33.

Zalewski J. prof. Prace współczesne nad heminami (ref.). *Roczniki Chem.* **2**, 32—33.

11. Biochemja.

— Współczesne leczenie zatrucia tlenkiem węgla oraz uduszeń wogóle. *Biol. lek.* **1**, 219—224.

Blassberg Maksymiljan, dr. Nowoczesne zmiany poglądów na cukrzycę i jej leczenie. *P. gazeta lek.* 301—303, 324—326.

Grużewska Z. Substancje klejowate Laminarji Flexicaulis. *Roczniki Chem.*, **2**, 101—106.

Grużewska Z. i Fauré-Frémiet M. Skład chemiczny wątroby i histologiczne rozmieszczenie glikogenu w wątrobie i mięśniach psa karmionego specjalnemi pożywkami. *Roczniki Chem.* **2**, 95—100.

Laskownicki St. dr. Zastosowanie płynu Lugola w leczeniu gruźlicy chirurgicznej, *P. gazeta lek.* **2**, 275—278.

Monikowski Kazimierz Zjawiska biochemiczne w lecznictwie. *Wiad. farm.* **50**, (z. 16) str. 5—7.

Olbrycht Jan, dr. doc. O otruciu solami barowemi. *P. gazeta lek.* **2**, 127—130.

Rozenfeld-Rożkowski Karol, dr. W sprawie stosowania wewnętrznego nalewki jodowej. *P. gazeta lek.* **2**, 93—97.

Schweig S. J. dr. Kilka słów o środkach zapobiegawczych przeciwko śluzoropotokowi spojówek u noworodków. *P. gazeta lek.* **2**, 287.

Sokołowska Zofja. Przyczynki do znajomości wymiany materji u ptaków. *Roczn. nauk roln.* **9**, 211—233.

Touzet H. Leczenie wrzodu rogówki nowarsenobenzolem. *Biol. lek.* **1**, 215—218.

Wierzchowski Zenon, dr. O dodatkowych czynnikach pożywienia. (Zagadnienia „witaminów"). *Przyr. i techn.* **2**, 129—138.

12. Materjały spożywcze.

— Jak przygotować zakres podpuszczkowy z żołądków cielęcych. *Gazeta mlecz.* **4**, 33—34.

— Proces zmaślania. *Gazeta mlecz.* **4**, 21—22.

— Temperatura zmaślania. *Gazeta mlecz.* **4**, 25—26.

Kiełbasińska O produktach spożywczych i sposobie ich badania (ref.). *Roczniki Chem.* **2**, 54.

Mączka M. Masło (ciąg dalszy). *Gazeta mlecz.* **4**, 1—2.

14. Woda, wody ściekowe i ich czyszczenie.

Wróblewski S. prof. Oczyszczanie ścieków osadem aktywnym. *Przegl. techn.* **61**, 61—63.

15. Gleba i nawozy sztuczne.

Bobrowski Józef, prof. Uwagi nad kwestją nawozową w Polsce. *Rolnik* **55,** 86—88, 102—103.

Celichowski K., dr. inż. Spostrzeżenia nad praktycznem stosowaniem azotniaku w Wielkopolsce. *Gazeta cukr.* **55,** 142—147.

Gawlińska A. inż. Analizy nawozowych soli potasowych ze Stebnika. *Przem. chem.* **7,** 46—47.

Górski M. prof. dr. Doświadczenia wazonowe nad działaniem azotniaku i saletry norweskiej w porównaniu do saletry chilijskiej. *Rolnik,* **55,** 144—145.

Górski Marjan i Jankowska W. Skład chemiczny i mechaniczny dwóch profilów gleb loessowych z Niżu nadbużańskiego. *Roczn. nauk roln.* **9,** 60—65.

Juszczyk J. inż. W sprawie stosowania nawozów pomocniczych. *Rolnik* **55,** 205—206.

Lityński Marjan inż. Rzut oka na znaczenie i stosowanie nawozów fosforowych. *Rolnik* **55,** 219—220, 234—235.

Niklewski Bronisław Wpływ bakterji nitryfikacyjnych na bilans azotowy nawozu stajennego. *Roczn. nauk roln.* **9,** 193—209.

Pietruszczyński Zygmunt Wpływ manganu na proces nitryfikacji amonjaku. *Roczn. nauk roln.* **9,** 235—284.

Smulikowski Kazimierz, asyst. O solach potasowych w Polsce. *Przyr. i techn.* **2,** 155—164.

Terlikowski Feliks Przyczynek do poznania istoty martwicy glebowej. *Roczn. nauk roln.* **9,** 336—342.

Tokarski Juljan, prof. dr. O fosforytach polskiego Podola. *Przem. chem.* **7,** 57—68.

Weyberg Z. prof. dr. Koloidy a gleba. *Przyr. i techn.* **2,** 73—80.

17. Chemja farmaceutyczna.

Gabryel Mr. Uwagi i uzupełnienia do „Manuału Farm." J. Podbielskiego i E. Kuczyńskiego. *Wiad. farm.* **50,** 5—7.

Koskowski Br. O przyrządzaniu przetworów organoterapeutycznych. *Wiad. farm.* **50,** 5—7 (z. 8), 5—7 (z. 9), 5—6 (z. 10), 5—7 (z. 11), 5—7 (z. 12), 5—9 (z. 13).

Modrakowski Jerzy, dr. prof. O syntetycznych środkach przeczyszczających. *P. gazeta lek.* **2,** 293—294.

Weil Stan. dr. Spis nowych środków lekarskich z uwzględnieniem niezbędnych wskazówek o ich składzie, synonimach i działaniu. *Wiad. farm.* **50,** 7 (z. 11), 7—9 (z. 12), 7—9 (z. 14) 5—7 (z. 15).

18. Kwasy, alkalja, sole i różne chemikalja.

A. L. Azotniak wapnia. *Przem. i handel chem. farm.* **2,** 7 (z. 5).

Leśniański W. dr. Wiązanie azotu atmosferycznego na drodze chemicznej. *Przyr. i techn.* **2,** 221—231.

19. Szkło, ceramika, materjały ogniotrwałe i metale emaljowane.

— Towaroznawstwo Szklarskie. *Szklarnia* **1,** 9—11, 17—19.

— Obliczenie wagi stopu szklanego z wagi materjałów, użytych do jego wytworzenia. *Szklarnia* **1,** 3—4.

— Iryzowanie i metalizowanie szkła. *Szklarnia* **1**, 4.
Kuczewski Władysław Ogniotrwałe tworzywa hutnicze. *Przegl. górn. hutn.* **15**, 368—370.

21. Paliwo, gaz świetlny, smoła i koks.

Doliński Jarosław, dr. n. t. Graficzna kontrola generatorów. *Przegl. gazown. i wodoc.* **3**, 9—14.
Ekerkunst O nawęglaniu gazu wodnego zapomocą ropy naftowej. *Roczniki Chem.* **2**, 54—56.
Krzyczkowski D. prof. Literatura zagraniczna z zakresu oszczędnościowej gospodarki cieplnej i paliwowej. *Czasop. techn.* **41**, 32—34.
Kuczewski Władysław Koksowanie lichego węgla w Ameryce. *Przegl. górn. hut.* **15**, 371—372.

22. Ropa naftowa, gaz ziemny, wosk ziemny, asfalt; wytwory suchej destylacji drewna.

Bajer Teorja pochodzenia ropy naftowej, (ref.). *Roczniki Chem.* **2**, 52—53.
Dobrowolski Romuald Szczegółowe analizy kilku typowych gatunków małopolskich rop naftowych. *Przem. chem.* **7**, 68—74.
Leśniański Wacław, dr. Rozkład nafty w atmosferze beztlenowych gazów spalenia *Przem. chem.* **7**, 1—18, 29—46.

28. Cukier, skrobia i gumy.

Rodys J. O niecukrach buraka w latach mokrych. *Gazcta cukr.* **30**, 31—37.
Syniewski Wiktor, prof. O niejednolitości diastazy ze słodu jęczmiennego (ref.). *Roczniki Chem.* **2**, 38—39.
— O utlenieniu amylodekstryny. *Roczniki Chem.* **2**, 83—94.

29. Skóra i klej.

Liszkowski A. Garbarstwo w świetle nauki współczesnej (ref.) *Roczniki Chem.* **2**, 49.
Keh Maksymiljan, inż. Towaroznawswo. Skóra gotowa. *Kupiec* **17**, 288.

31. Organizacja, statystyka, polityka przemysłowa i hygjena.

— Kronika statystyczna. *Przegl. górn. hut.* **15**, 445—447.
— Memorjał Związku Hut Szklanych w Polsce do Pana Ministra Przemysłu i Handlu. *Szklarnia* **1**, 20.
— Państwowa Rada Naftowa. *Nafta* **2**, 35—37.
— Polski przemysł chemiczny. *Kupiec* **17**, 402.
— Pierwszy doroczny Zjazd Chemicznego Instytutu Badawczego. *Drogerzysta* **5**, 192.
— Pierwszy Zjazd Chemików i Fizyków Polskich w Warszawie. *Wiad. stał. deleg.* **1**, B-23—B-27.
— 1-szy Zjazd Chemików Polskich. *Wiad. farm.* **50**, (z. 15 i 16.)
— Skróty bibljograficzne tytułów czasopism chemicznych. *Roczniki Chem.* **2**, 5—20.

— Spis czynnych w roku 1922-im kopalń i hut na Polskim Śląsku Górnym. *Przegl. górn. hut.* **15**, 383—390.

— Spis czynnych na początku roku 1923-go kopalń węgla w zagłębiach Dąbrowskiem, Krakowskiem i Stanisławowskiem oraz w Wielkopolsce. *Przegl. górn. hut.* **15**, 390—392.

— Spożycie materjałów wybuchowych na jedną tonnę wydobytego węgla kamiennego w większych kopalniach węgla kamiennego w zagłębiu Dąbrowskiem w okresach miesięcznych za rok 1922-gi. *Przegl. górn. hut.* **15**, 426.

— Spożycie węgla polskiego w miesiącu listopadzie r. 1922-go. *Przegl. górn. hut.* **15**, 235—239.

— Spożycie węgla polskiego w miesiącu styczniu r. 1923-go. *Przegl górn. hut.* **15**, 421—425.

— Sprawozdanie z działalności Związku Zawodowego Wielkiego Przemysłu Chemicznego Państwa Polskiego w r. 1922. *Przem. i handel chem. farm.* **2**, 2—5 (z. 3—4).

— Sprawozdanie Związku hut szklanych w Polsce za rok 1922. *Szklarnia* **1**, 12—13.

— Szczegółowy program prac Zjazdu Chemików Polskich. *Przem. i handel chem. farm.* **2**, 2—6 (z. 5).

— Unja Międzynarodowa Chemji Czystej i Stosowanej. *Roczniki Chem.* **2**, 1—4.

— Utworzenie Wydziału Chemicznego przy Związku Fabrykantów w Bydgoszczy. *Drogerzysta* **5**, 88.

— Wszechpolski Zjazd chemików i fizyków w Warszawie (II). *Drogerzysta* **5**, 130—132.

— Wydobycie porównawcze węgla w r. 1913-tym i 1922-gim. *Przegl. górn. hut.* **15**, 318—319.

— Wydobywanie węgla w Polsce, w październiku r. 1922-go (w tonnach). *Przegl. górn. hut.* **15**, 207—215.

— Wydobycie węgla w Polsce w listopadzie r. 1922 (w tonnach). *Przegl. górn. hut.* **15**, 297—305.

— Wydobycie węgla w Polsce w grudniu r. 1922-go (w tonnach). *Przegl. górn. hut.* **15**, 400—408.

— Z komisji do ujednostajnienia metod kontroli chemicznej w cukrowniach. *Gazeta cukr.* **55**, 100—101.

M. T. O rentowności przemysłu chemicznego w Polsce. *Świat* **18**, 22—23 (z. 12).

—s.— W sprawie wywozu polskiego cukru. *Gazeta cukr.* **55**, 91—93.

Z. M. Z powodu ratyfikacji przez parlament francuski konwencji naftowej francusko-polskiej. *Przegl. przem. handl.* **3**, 166—167.

Bartens A. dr. Dzisiejszy układ stosunków konkurencyjnych w przemyśle cukrowniczym wszechświatowym. *Gazeta cukr.* **55**, 93—100.

Berger Eug. inż. **i Kwiatkowski Eug.** inż. Sprawa azotowa w czasie wojny i jej znaczenie dla Polski. *Przegl. techn.* **60**, 57—58, 68—71, 77—70.

Bulewski W. inż. Zadania zrzeszonych techników wobec racjonalnej organizacji przemysłu. *Wiad. stał. deleg.* **1**, A-23—A-27.

Chodkiewicz Br. Rola taryf kolejowych w życiu gospodarczem Górnego Śląska. *Przem. i handel* **4**, 216—219.

Doliński J. O Zagadnieniach przemysłu chemicznego na tle wielkiej wojny, E. Kwiatkowskiego (ref.). *Przegl. gazown. i wodoc.* **3**, z. 3.

Geisenheimer Paweł, dr. Górnośląski przemysł górniczo-hutniczy i jego gospodarcze zastępstwo. *Przemył i handel* **4,** 212—214.

Grzymała-Łaguna Władysław, inż. Bilans przemysłu minerałów bitumicznych za rok 1922. *Przem. i handel* **4,** 138—141.

Hempel Stanisław Przemysł chemiczny w Polsce i jego lokalizacja. *Przegl. techn.* **60,** 173—174.

Hepner Benedykt, dr. Polskie piśmiennictwo chemiczne. *Świat,* **18,** 23 (z. 12).

Hirszowski A. Rozwój przemysłu chemicznego w Stanach Zjednoczonych (ref.) *Roczniki Chem.* **2,** 50.

— Jak racjonalnie uruchomić nową gałąź przemysłu chemicznego (ref. *Roczniki Chem.* **2,** 51—52.

Kiedroń Józef, inż. Przyszłość gospodarcza Górnego Śląska w łączności z Polską. *Przem. i handel* **4,** 209—211.

Królikowski S. Fr. Kwestja celna na Górnym Śląsku. *Przem. i handel* **4,** 214—216.

Kuczewski Władysław inż. W sprawie przyszłości hutnictwa żelaznego na Górnym Śląsku. *Przem. i handel* **4,** 35—38.

— Hutnictwo b. Kongresówki, a ceny żelaza za granicą. *Przem, i handel* **4,** 120—122.

— Hutnictwo żelazne w r. 1922. *Przem. i handel* **4,** 192—193.

— Zyski górnośląskich przedsiębiorstw górniczo-hutniczych. *Przegl. górn. hut.* **15,** 201—203.

— Koksownictwo na Śląsku Górnym. *Przegl. górn. hut.* **15,** 287—294.

— Bogactwa Górnego Śląska, a handel zewnętrzny Rzeszy Niemieckiej. *Przem. i handel* **4,** 211—212.

Kwiatkowski Eugenjusz, inż. Podstawowy czynnik samodzielności przemysłu chemicznego w Polsce. *Drogerzysta* **5,** 24, 66, 124.

Markowski Wrażenia ze swej ostatniej podróży do Czech i Niemiec (ref.). *Roczniki chemji* **2,** 53—54.

Małyszko Adolf, pułkownik. Obrona przeciwgazowa. *Świat* **18,** 20—21, (z. 12).

Martynowicz Z. dr. „Chemiczne Instytuty Badawcze". *Świat* **18,** 21—22 (z. 12).

Płużański W. Wspomnienia i refleksje polskiego chemika. *Świat* **18,** 15—16 (z. 12).

Sachs, Polska taryfa celna (ref.). *Roczniki Chem.* **2,** 50—51.

Siebeneichen Alfred, Handel Polski przez Gdańsk (próba statystyki). *Przem. i handel* **4,** 175—178.

Siwicki A. inż. Z komisji do ujednostajnienia kontroli chemicznej i technicznej w cukrowniach (ref.). *Gazeta cukr.* **55,** 148—153.

Śliwiński T. inż. Chemja jako czynnik rozwoju naszego rolnictwa. *Świat* **18,** 16—18 (z. 12).

Sommer W. Przemysł chemiczny na Wystawie Katowickiej. *Przem. i handel* **4,** 4.

Świerczewski Czesław Oświetlenie stosunków w jakich pracuje polski przemysł gazowniczy. *Przegl. gazown. i wodoc.* **3,** 2—9.

Szaynok Władysław inż. Państwowe terena naftowe. *Nafta* **2,** 33—35.

Trepka Ę. prof. O przemyśle chemicznym na uzyskanych terenach górnośląskich (ref.) *Roczniki Chem.* **2,** 35—37.

Tupalski A. inż. Polski Przemysł chemiczny. (Referat wygłoszony na zjeździe w Katowicach dnia 9 lutego 1923 r.) *Przegl. gazown. i wodoc.* **3,** 20—22.

32. Personalja.

— Ś. p. Tadeusz Rutkowski. *Gazeta cukr.* **55,** 115—117.

— Wspomnienia pośmiertne. Ś. p. Prof. Zygmunt Rola-Zbijewski. *Przem. piwow.* **2,** 1—2.
— Ś. p. Zygmunt Rola-Zbijewski. *Techn. gorzeln.* **2,** 3—4.
Zaleski Jan Działalność naukowa ś. p. Tadeusza Koźniewskiego. *Roczniki Chem.* **2,** 74—82.
Zawidzki Jan Wspomnienie o ś. p. Janie Babińskim i jego pracach naukowych. *Roczniki Chem.* **2,** 57—73.

33. Historja chemji.

— Przetwory chemiczno farmaceutyczne i chemicy w dawnej Polsce. *Wiad. farm.* **50,** 5—7 (z. 14).
— Przywilej i statut cechu piwowarskiego miasta J. K. M-ci Piotrkowa z roku 1722. *Przem. piwow.* **2,** 2—3.
Danysz J. W setną rocznicę urodzin Ludwika Pasteura. *Przyr. i techn.* **2,** 1—7.
Goebel Franciszek, dr. Badania Pasteura nad asymetrją naturalnych związków organicznych (1860). *Wiad. farm.* **50,** 6.
Wenda K. Przyczynki do dziejów aptek w Piotrkowie Trybunalskim. *Wiad. farm.* **50,** 6—11.

34. Nauki pomocnicze; podręczniki elementarne.

— Złoża rud żelaznych w Polsce. *Przegl. górn. hut.* **15,** 269—273.
Z. K. Nie zapominajmy o wartości naukowej miału jaskiniowego! *Rolnik,* **55,** 235—236.
Goldsobel O harmonijnym układzie barw (ref.). *Roczniki Chem.* **2,** 49.
Łoziński Walery Zagadnienia geologiczne węgla polskiego. *Przegl. górn. hut.* **15,** 177—183.
Tokarski Juljan, prof. dr. Struktura kryształów w świetle promieni Röntgena. (ref.). *Roczniki Chem.* **2,** 40—41.

Z TOWARZYSTW NAUKOWYCH I ZAWODOWYCH.

ZWIĄZEK ZAWODOWY WIELKIEGO PRZEMYSŁU CHEM. PAŃSTWA POLSKIEGO.

Zarząd Związku nadesłał nam sprawozdanie z działalności zarządu w roku 1922. Widzimy zeń że agendy Związku stale wzrastają przy stałem zwiększaniu się liczby członków, których liczy obecnie Związek 46, wobec 22 w roku 1921. Do Zarządu Związku wchodzą pp.: Jan Kozłowski, Prezes Związku, Dr. Józef Landau, Vice-Prezes Związku, Marjan Lewandowski, Inż. Włodzimierz Płużański, Inż. Zygmunt Toeplitz, Dr. Józef Zawadzki, Inż. Feliks Wiślicki, Inż. Włodzimierz Łuszczewski, Szymon Lewkowicz, Inż. Czesław Świerczewski. Dyrekcję stanowią: Prof. Edmund Trepka, Dyrektor, Inż. Wiktor Sommer, Vice-Dyrektor. W skład komisji rewizyjnej wchodzą: Inż. Henryk Karpiński i Dr. J. Adler. — W sprawozdaniu czytamy między innemi: Jeżeli w pierwszym okresie swego istnienia, w ciągu 9-ciu miesięcy 1921 roku, Związek Zawodowy Wielkiego Przemysłu Chemicznego z trudnością tylko torował

sobie drogę, a kierownicy Związku nie zawsze pewni byli, czy uda się stworzyć trwałe podstawy ideowe i materjalne dla działalności Związku, to w okresie roku 1922, wszelkie wątpliwości stopniowo zniknęły, gdyż wzrastająca liczba członków, coraz poważniejsze poparcie usiłowań Związku przez przedstawicieli przedsiębiorstw chemicznych, a wreszcie zrozumienie doniosłości zadań Związku przez szersze sfery naszego społeczeństwa, stanowiły rękojmię stałego rozwoju instytucji. — Działalność Związku, rozwijając się w ramach statutu, polega przedewszystkiem na pracach Zarządu. Ogółem w roku 1922 odbyło się 19 posiedzeń Zarządu. Oprócz tego odbywały się posiedzenia prezydjum Zarządu, mające na celu rozważenie spraw, niecierpiących zwłoki. — Dyskusja na Walnem Zgromadzeniu, które odbyło się dn. 4. lutego 1922, ujawniając naogół jednolitość poglądów zebranych na kierunek działalność Związku, nakreśliła ogólny plan dalszych prac Związku, wśród których podkreślano zwłaszcza konieczność poruszania w prasie potrzeb przemysłu chemicznego. — Związek Wielkiego Przemysłu Chemicznego, pamiętając o swoich zadaniach społecznych, nie ograniczał się do udzielania informacji tylko swoim członkom, lecz z gotowością służył niemi instytucjom rządowym i społecznym, a także firmom i poszczególnym osobom. Zwłaszcza na życzenie władz rządowych Związek badał bliżej niektóre sprawy i komunikował Ministerstwom swą opinję. Dyrektor Związku jest członkiem Rady Przemysłowo-Handlowej, co dawało możność zaznaczania stanowiska Związku w najpoważniejszych sprawach, rozważanych na posiedzeniach Rady. — Szczególną uwagę poświęcał Związek sprawie ceł, widząc w prawidłowej ochronie celnej doniosły czynnik postępu przemysłu chemicznego. — Związek, w osobach swych przedstawicieli, brał udział w licznych naradach, poświęconych sprawie zawierania umów handlowych z obcemi mocarstwami (Rosja, Austrja, Niemcy, Japonja, Belgja, Hiszpanja, Jugosławia) i Gdańskiem, starając się zapewnić przemysłowi chemicznemu jaknajwiększe korzyści. — Związek Wielkiego Przemysłu Chemicznego, wchodząc jako organizacja w skład Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów, przyjmował gorliwy udział w jego pracach, dostarczając informacyj w zakresie przemysłu i handlu chemicznego i odwołując się do powagi i kompetencji Centralnego Związku we wszystkich wypadkach, w których to było wskazane. — Związek przez swych delegatów brał czynny udział w pracy Państwowej Rady Chemicznej, między innemi przyczyniając się do jej reorganizacji (w październiku 1922 r.), w kierunku utworzenia zbierającej się co tydzień Komisji Przygotowawczej Rady. — Już po przyłączeniu Górnego Śląska Związek starał się współdziałać w rozwiązaniu trudnych i drażliwych kwestji wzajemnego zaspakajania potrzeb Polski i Śląska. — Biuro Związku starało się pośredniczyć między fabrykami, ofiarującemi posady, a chemikami poszukującemi pracy. Wprawdzie w okresie sprawozdawczym liczba zgłoszeń ze strony chemików, zwłaszcza powracających z Rosji, znacznie przewyższała ilość wolnych posad, wskutek czego tylko część zgłaszających się mogła być zaspokojoną, jednakowoż biuro spełniło swe zadanie, przynajmniej w zakresie dokładnego informowania wszystkich zgłaszających się o warunkach i perspektywach znalezienia posady w rozmaitych działach przemysłu chemicznego. — Wyrazem odczucia doniosłości sprawy górnośląskiej dla gospodarczego rozwoju Polski, było ze strony Związku współdziałanie z Sekcją popierania przemysłu chemicznego (S. P. P. C.) przy Polskiem Towarzystwie Chemicznym w kierunku wydania i rozpowszechniania górniczo-przemysłowej mapy Górnego Śląska. Mapa ta, wydana na zasadzie najnowszych źródeł, pod bezpośrednim kierownictwem p. inż. Bergera, zyskała ogólne uznanie. — Istniejąca w łonie Związku Sekcja Przetwórców Smołowych studjowała gruntownie, w ciągu paromiesięcznej pracy, warunki stworzenia w Polsce większej wytwórni półproduktów organicznych. Z biegiem czasu Sekcja

wyłoniła Komitet Organizacyjny fabryki półproduktów, który zdołał zainteresować szersze koła i zebrać dość poważne fundusze, umożliwiające opracowanie planów fabrykacji w ogólnych zarysach. Chociaż warunki rynku pieniężnego i inne okoliczności nie pozwoliły Komitetowi dotąd jeszcze zrealizować swych planów, to jednakże droga do pracy w tym tak ważnym z wielu względów kierunku, jest już utorowana. — W czasie Targów Wschodnich, dnia 9 września Zarząd zorganizował zebranie swych członków oraz osób zaproszonych ze sfer naukowych i przemysłowych dla rozważenia spraw związanych z planem celowego rozwoju przemysłu chemicznego w Polsce. Zebraniu, które odbyło się w sali Polskiego Banku Krajowego, przewodniczył prof. Niementowski; nader ciekawy wstępny referat wygłosił prof. Mościcki; oprócz tego dłuższe przemówienia wygłosili inż. Berger, prof. Smoleński i prof. Trepka. Ożywiona dyskusja stwierdziła potrzebę i użyteczność zwoływania takich zebrań. — Związek brał udział w okresie sprawozdawczym w następujących Zjazdach: Zjazd Gazowniczy we Lwowie (29—31 maja). Delegat prof. E. Trepka. Międzynarodowy Kongres Naukowy w Liège (16—20 czerwca). Delegat inż. T. Blum. Międzynarodowa Konferencja Chemiczna w Lyonie (27 czerwca — 2 lipca) Delegat dyr. A. Szeunert. Kongres Chemji przemysłowej w Marsylji (2—7 lipca). Delegat A. Szeunert. Zjazd Górników i Hutników w Katowicach (15—17 października). Delegat prof. E. Trepka. Oprócz tego Związek współdziałał w zorganizowaniu delegacji polskich na Kongres Paliwa Płynnego w Paryżu (5—10 października) i Międzynarodową Konferencję pracy w Genewie (18—28 października).

Jednym z wyników Zjazdu Gazowniczego we Lwowie było przystąpienie Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych w Państwie Polskiem, w charakterze członka, do naszego Związku. Fakt ten, świadcząc wymownie o uznaniu jakie zdobyła sobie działalność Związku Przemysłu Chemicznego i zwiększając znakomicie jego siły, ułatwi naszemu Związkowi, przy poparciu tak potężnej organizacji zawodowej, reprezentującej około 100 gazowni, osiągnięcie pomyślnych rezultatów w wielu poczynaniach, które dotychczas nie zostały uwieńczone pomyślnym wynikiem. Należy zaznaczyć, iż w drugiej połowie roku bieżącego Ekspozytura Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych w Państwie Polskiem, mieszcząca się w Katowicach, była nam pomocą przy nabywaniu węgla górnośląskiego dla naszych członków. — Związek zbierał i przesyłał dane o przemyśle chemicznym w Polsce dla wydawnictw informacyjnych krajowych i zagranicznych, oraz dla poselstw i konsulatów polskich jako też izb handlowych polsko-zagranicznych. — Na skutek odezwy walnego zebrania niektóre przedsiębiorstwa, należące do Związku złożyły na ręce Zarządu sumy pieniężne, przeznaczone na poparcie badań naukowo-technicznych w zakresie technologji chemicznej. Wpłacone zostały następujące kwoty:

Tow. Akc. „Strem"	250.000 mk.
Tow. Akc. „Motor"	100.000 „
Sp. Akc. „Kijewski, Scholtze i S-ka"	200.000 „
Zakłady „Solvay w Polsce"	1,000.000 „
Tow. Akc. Fabr. Chem. „Rędziny"	50.000 „
Warsz. Tow. Akc. „L. Spiess i Syn"	150.000 „
„Przemysł Chemiczny w Polsce" Sp. Akc.	1.500.000 „
Tomaszowska Fabr. Sztucznego Jedwabiu	500.000 „
Zakłady Chemiczne „Grodzisk"	50.000 „
	3,800.000 mk.

Oprócz tego przewidywane jest wpłacenie jeszcze pewnych sum, już zadeklarowanych. Ofiarowany fundusz został zużytkowany w następujący sposób:

Na prowadzenie badań nad składem krajowych rop naftowych (Chemiczny Instytut Badawczy — Lwów)	1,000.000 mk.
Na prowadzenie badań nad składem chem. węgli krajowych (Laboratorjum Chem. Gazowni Krakowskiej)	450.000 „
Na prowadzenie badań w zakresie chemji barwików (Zakł. Chemji Organicznej Wszech. Jagiellońskiej)	600.000 „
Na prowadzenie badań nad pyrogenacją ropy naftowej (Zakł. Technologji Organicznej Politechn. Warsz.)	400.000 „
Na wykonanie prac Komisji Statystyczno-Wykresowej (Koło Studentów-Chemików Politechn. Warsz.)	150.000 „
	2.600.000 mk.

Pozostaje więc do rozdziału w roku 1923 suma 1,200.000 mk.

W okresie sprawozdawczym nastąpiło przekształcenie Instytutu „Metan“ we Lwowie na Chemiczny Instytut Badawczy, którego pomyślny rozwój może być w przyszłości najdonioślejszym czynnikiem postępu przemysłu chemicznego w Polsce. Związek nasz, będąc szczególnie zainteresowanym w jaknajrychlejszej realizacji zamierzeń Instytutu, pragnie okazywać mu swe gorące i możliwe wszechstronne poparcie. Związek dał wyraz zrozumieniu doniosłości działalności Instytutu w parokrotnych przemówieniach swych kierowników.

Reprezentanci Związku są członkami przybranymi Chemicznego Instytutu Badawczego, Komitetu Budowy w Warszawie Gmachów Chemicznego Instytutu Badawczego, Komitetu Obywatelskiego Obrony Przeciwgazowej. — Opierając się na doświadczeniu okresu sprawozdawczego, Zarząd Związku jest głęboko przekonany, że i nadal będzie się spotykał z tem poparciem i zrozumieniem, które mu umożliwiały pracę dotychczasową i które mu pozwolą i przyszłości pracować coraz owocniej.

Protokuł Walnego Zebrania Członków Związku Zawodowego Wielkiego Przemysłu Chemicznego Państwa Polskiego, w dn. 26 lutego 1923 roku w lokalu Stowarzyszenia Techników w Warszawie. — Lista obecnych. 1. „Przemysł Chemiczny w Polsce“ w Zgierzu, p. W. Płużański. 2. Polskie Zakł. Chem. „Nitrat“ p. W. Popielski. 3. Zakłady „Solvay“ w Polsce, p. W. Zbrowski. 4. Warsz. Tow. Akc. „Motor“, p. Więckowski. 5. Warsz. Tow. Akc. L. Spiess i Syn, p. J. Kozłowski. 6. Tow. Akc. „Strem“, p. J. Landau. 7. I Małopolskie Tow. Akc. dla przem. Chem. we Lwowie i 8. Tow. Akc. „Żelatyna“, p. L. Dobrzyński. 9. Tow. Akc. „Elektryczność“, p. E. Natanson. 10. Fabr. Chem. K. Zawadzki i Ska., p. K. Zawadzki. 11. Związek Zawodowy „Przemysł Superfosfatowy“, p. J. Kirchmayer. 12. Tow. Akc. Kijewski, Scholtze i Ska, p. M. Lewandowski. 13. „Wola Krzysztoporska“ Fabr. Chem., p. J. Gelbfisz. 14. Sp. Akc. „Hajnówka“, p. A. Tupalski. 15. Zakł. Chem. „Pruszków“, p. Majewski. 16. Polskie Tow. Gazownicze, p. C. Świerczewski. 17. Zakłady Chem. „Grodzisk“, p. C. Knoff. 18. Sp. Akc. „Swelan“, p. Angerstein. 19. Związek Gospodarczy Gazowni i Zakładów Wodociągowych w P. P., p. C. Świerczewski. 20. Tow. Akc. „Saturnja“, p. J. Podraszko. 21. Zakłady Chem. „Gzichow“ p. J. Zawadzki. 22. Tomaszowska Fabr. Sztucznego Jedwabiu, p. F. Wiślicki, p. Dr. Majmon i p. M. Zand. Powyższe 22 fabryki związkowe, reprezentowane były przez 24 delegatów. W charakterze gości obecni byli: Fabr. Chem. Zakł. Gaz. w Warsz. p. A. Siedlecki. Min. Przemysłu i Handlu, p. Cz. Benedek i L. Barabasz. Politechnika Warszawska, prof. Świętosławski i prof. Smoleński.

Zebranie otworzył Prezes Związku p. Jan Kozłowski i powitawszy w imieniu Zarządu przybyłych gości i delegatów wytwórni związkowych, skonstatował, iż w myśl § 22 Statutu zebranie jest prawomocne, wobec obecności przedstawiceli 22 fabryk, reprezentujących 108 głosów, na ogólną ilość należących do Związku 46 przedsiębiorstw, rozporządzających 180 głosami. Po odczytaniu i przyjęciu porządku dziennego: 1) Wybór przewodniczącego zebrania. 2) Odczytanie protokołu walnego zebrania członków Związku w dn. 4/II-22 r. 3) Sprawozdanie z działalności Zarządu i Dyrekcji. 4) Sprawozdanie kasowe. 5) Preliminarz wydatków na r. 1923. 6) Ustalenie wysokości składek członkowskich w r. 1923. Określenie maksymalnej i minimalnej wysokości składki. 7) Wybory 7-miu członków Zarządu, a mianowicie 4-ch ustępujących przez losowanie i 3-ch nowych. 8) Wybory jednego członka Komisji Rewizyjnej. 9) Sprawy bieżące. 10) Wolne głosy. 11) Odczyt prof. Smoleńskiego: „Postępy technologji organicznej w ostatnich latach piętnastu". Wspólna wieczerza w restauracji Stowarzyszenia Techników — przystąpiono do obrad.

1. Na przewodniczącego powołano jednogłośnie p. Aleks. Tupalskiego, na sekretarza inż. W. Sommera.

2. Odczytano i jednogłośnie przyjęto protokuł walnego Zebrania w d. 4 lutego 1922 roku.

3. Wobec rozesłania przez biuro Związku na 2 tygodnie przed Walnym Zebraniem wszystkim członkom sprawozdania ogólnego z działalności Związku, jak również i bilansu za r. 1922, Dyrektor prof. Trepka, w krótkim przemówieniu uzupełnia je tylko, prosząc wszystkich członków Związku o ściślejszą jak dotąd współpracę z Zarządem i możliwie jaknajdalej idące współdziałanie z biurem w zakresie udzielania odpowiedzi na przesyłane w aktualnych sprawach ankiety i kwestjonarjusze, jak również o informowanie się za pośrednictwem biura, we wszelkich sprawach, które nasuwają poszczególnym firmom pewne wątpliwości. Współpraca ta i jaknajbliższy kontakt między Związkiem i wszystkimi członkami są zwłaszcza obecnie nader wskazane, ze względu na oczekiwany kryzys w życiu gospodarczym naszego kraju. W tym samym duchu przemawiają pp. Płużański i Tupalski, podkreślając wielkie znaczenia tworzenia się w łonie Związku Sekcyj specjalnych, które pomogą do wzajemnego zbliżenia się pokrewnych wytwórni i uzgodnienia rozbieżnych często poglądów.

4. Sprawozdanie kasowe za rok 1922 zdaje vice-dyrektor inż. Sommer, wyjaśniając poszczególne pozycje wydatków i dochodów. Po odczytaniu protokułu Komisji Rewizyjnej podpisanego przez pp. H. Karpińskiego i J. Adlera, zebrani jednogłośnie przyjmują sprawozdanie ogólne i kasowe.

5. Preliminarz wydatków na r. 1923 referuje inż. W. Sommer, wyjaśniając, iż w porównaniu z wydatkowaną w r. 1922 sumą ok. 9.000 złp. równych frankom szwajcarskim, na rok bieżący Zarząd ułożył preliminarz przewidujący w dochodach i rozchodach sumę 14.000 złp., równych frankom szwajcarskim. Z sumy powyższej około 9.000 złp. pochłoną wydatki bieżące na pensje personelu biura, komorne, światło, opał, wydatki kancelaryjne i t. p. ok. 3.000 złp. składka za rok 1923 do Centralnego Związku, reszta zaś t. j. ok. 3.000 złp. pójdzie na urządzenie biura Związku, koszty delegacji, subsydja i wydatki nieprzewidziane. O ile warunki materjalne na to pozwolą Zarząd Związku ma dołożyć wszelkich starań, by współpraca biura Związku z prasą mogła być w jaknajszerszym zakresie w czyn wprowadzoną, czy to przez zaangażowanie stałego referenta prasowego czy też w drodze korzystania z mniej lub więcej stałej współpracy piór wybitnych fachowców.

6. Sprawę składek członkowskich w roku 1923 referuje Prezes Związku p. Jan Kozłowski, proponując Walnemu Zebraniu przyjęcie następujących wniosków

Zarządu: *a)* Budżet Związku określa się na rok 1923 w sumie 14.000 złp., równych frankom szwajcarskim. *b)* Sumę powyższą pokrywają całkowicie członkowie Związku, składkami rocznemi, w stosunku do obrotu poszczególnych wytwórni za rok 1922. *c)* Minimalna składka członkowska winna wynosić 60 złp., równych frankom szwajc., maksymalna zaś nie może wynosić więcej jak 15% ogólnej sumy składek w r. 1923. *d)* Składka za r. 1923 może być uiszczona jednorazowo, w okresie między 1 i 15 marca, wzgl. w 3-ch równych ratach w następujących terminach: I-sza rata między 1—15 marca, II-ga rata między 15—30 czerwca, III-cia rata między 15—31 października. *e)* Wpłaty uskutecznia się w markach polskich według kursu franka szwajcarskiego, oznaczonego przez Zarząd Związku, w dn. 1 marca, 15 czerwca i 15 października, przyczem kurs ten obowiązuje w ciągu dwuch tygodni.

Wnioski powyższe po krótkiej dyskusji zebrani przyjmują jednogłośnie z następującemi uzupełnieniami: I) Zarząd Związku upoważnia się do zastosowania rygorów, w stosunku do członków nie opłacających składek, w myśl uchwał Walnego Zebrania. II) Kurs złot. pols., równego frankowi szwajcarskiemu oblicza się według średniego kursu franka szwajcarskiego na giełdzie warszawskiej. III) Za nieuiszczenie składek we wskazanych terminach pobierana być winna kara w wysokości 1% miesięcznie od zaległej sumy składki członkowskiej w złotych polskich, przyczem składka w żadnym razie nie może być opłacana po kursie niższym, jak wyznaczony w liście Biura Związku.

7. Wobec ustąpienia z Zarządu przez losowanie, dokonane w myśl § 31 Statutu, na posiedzeniu Zarządu w dn. 19 lutego r. b. pp. Płużańskiego, Świerczewskiego, Lewkowicza i Łuszczewskiego, zebranie przystąpiło do wyboru nowych członków Zarządu w liczbie 7, realizując uchwałę Walnego Zebrania z 4/II 1922 r. zatwierdzoną przez Minisfra Spraw Wewnętrznych w dniu 30 lipca 22 r. za Nr. B. S. 1896/22, co do powiększenia liczby członków Zarządu do 14. Jednogłośnie wybrani zostali pp. Włodzimierz Płużański, Czesław Świerczewski, Szymon Lewkowicz, Andrzej Rozmiarek, Aleksander Tupalski, Jan Podraszko i Janusz Kirchmayer.

8. Wobec wyboru p. Czesława Świerczewskiego do Zarządu, na trzeciego członka Komisji Rewizyjnej powołano jednogłośnie p. Czesława Knoffa.

9. Wobec poruszenia przez Min. Kolei Żelaznych w liście z dn. 15 lutego sprawy rewizji w najbliższej przyszłości nomenklatury i klasyfikacji taryfy kolejowej, uchwalono na wniosek Zarządu zwrócić się do wszystkich członków z ankietą w tej sprawie. Celem ostatecznego opracowania odnośnych wniosków, na zasadzie nadesłanych materjałów, powołano specjalną Komisję, pod przewodnictwem p. A. Tupalskiego, w skład której weszli pp. Tupalski, Dobrzyński, Knoff, Toeplitz, Wiślicki, Natanson i Seyfert, jako przedstawiciel Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych w Państwie Polskiem.

10. W związku z listem Związku Gospodarczego Gazowni i Wodociągów, tyczącym się projektu organizacji Kooperatywy gazowni dla wspólnego zakupu węgla, Dyrektor komunikuje, iż w charakterze członków będą mogły wejść do tej instytucji wytwórnie należące do Związku Przemysłu Chemicznego.

11. Na wniosek Dyrektora zebrani uznali za konieczne poprzeć finansowo organizowany, przez polskie sfery naukowe, pracujące w dziedzinie chemji — I-szy Zjazd Chemików Polskich. Jednocześnie nznano za wskazane zwrócić uwagę Komitetowi Organizacyjnemu Zjadu, by ze względu na niemożność urządzania dwuch Zjazdów, projektowany zajął się nietylko zagadnieniami teoretycznemi, lecz również i sprawami przemysłowo-gospodarczemi, wchodzącemi w zakres chemji stosowanej. — O obecnym stanie prac przygotowawczych poinformował zebranych prof. Świętosławski, jeden

z członków Komitetu Organizacyjnego. Na wniosek Prezesa p. J. Kozłowskiego zebrani zadeklarowali na pokrycie kosztów Zjazdu sumę mkp. 7,350.000.

12. Wobec tego, iż sprawa nabywania ulgowego soli przemysłowej, przez wytwórnie chemiczne nie została dotychczas ostatecznie wyjaśnioną, zebranie poleciło dyrektorowi, na wniosek p. Edwarda Natansona, wszczęcie starań w Min. Przemysłu i Handlu i Min. Skarbu, celem uzyskania ostatecznego pozwolenia, by fabryki chemiczne, używające soli kuchennej, jako surowca jedynego lub najważniejszego miały prawo na potrzeby swej produkcji kupować sól bezpośrednio od wytwórcy, po cenach, jakie płaci Min. Skarbu, bez dodatkowych podatków i opłat monopolowych.

13. Prof. Smoleński zwraca się do zebranych z gorącą prośbą o udzielenie praktyk letnich w wytwórniach związkowych, dla studentów wydziałów chemicznych wyższych uczelni naukowych.

14. Prezes p. Jan Kozłowski powołując się na uchwałę Walnego Zebrania w roku ubiegłym, przypomina zebranym, by przy zamykaniu bilansów za rok operacyjny 1922, poszczególne wytwórnie związkowe zechciały wydzielać pewne sumy na cele badań naukowo-technicznych, z zakresu chemji stosowanej i teoretycznej, do rozporządzenia Zarządu Związku. P. Płużański proponuje $\frac{1}{2}$‰ od sumy obrotu za rok 1922, jako normę orjentacyjną.

15. Po wyczerpaniu wszystkich punktów porządku dziennego, przewodniczący udziela głosu prof. Smoleńskiemu, który wygłosił nader ciekawy odczyt p. t. „Postępy technologji organicznej w ciągu ostatnich lat piętnastu", poczem przewodniczący dziękując za liczne przybycie i owocne przeprowadzenie obrad, zamknął zebranie o godz $19^1/_2$ wieczorem. Po zebraniu, o godz. 20-ej odbyła się wspólna wieczerza w restauracji Stowarzyszenia Techników, w której wzięło udział dwadzieścia kilka osób.

ZE SPRAW GOSPODARCZYCH, HANDLOWYCH I ORGANIZACYJNYCH*).

Na Plenarnem Posiedzeniu Państwowej Rady Chemicznej, dnia 7 kwietnia 1923 r. byli obecni: P. Cz. Benedek (Przewodniczący), p. L. Barabasz (Sekretarz), Członkowie: P. P. M. Klonowski, W. Lampe, K. Kling, W. Świętosławski, J. Zawadzki, W. Płużański, J. Strasburger, J. Kozłowski, J. Landau, E. Trepka i W. Sommer.

Sprawozdanie przewodniczącego: Ostatnie posiedzenie plenarne Rady odbyło się 7 października 1922 r. Od tego czasu odbyły się 3 posiedzenia miejscowych członków Rady a mianowicie 4 i 25 listopada ub. r. oraz 3 lutego b. r. Posiedzenie 4/IX 22 r. było poświęcone sprawie azotowej a dalsze omawianie tej kwestji przekazano powołanej w tym celu Komisji Azotowej złożonej z przedstawicieli Ministerstwa Przemysłu i Handlu, M-stwa Rolnictwa, M-stwa spraw Wojskowych, Państwowej Rady Chemicznej, Centr. Związku Polskiego Przemysłu, Zw. Zaw. Wielkiego Przemysłu Chemicznego, Centr. T-wa Rolniczego i Pol. T-wa Chemicznego i działającej na podstawie zatwierdzonego przez Radę Chemiczną regulaminu. Komisja Azotowa odbyła jedno posiedzenie na którem rozważano sprawę eksploatacji

*) Komunikaty oznaczone gwiazdką, zaczerpnięte są z materjałów Zawodowego Związku Wielkiego Przemysłu Chemiczoego P. P. w Warszawie ul. Daniłowiczowska 8.

torfu oraz pogląd prof. Mościckiego na rozwinięcie sprawy azotowej. Na temże posiedzeniu Rady Chemicznej omawiano sprawę uporządkowania inicjatywy prywatnej w dziedzinie przemysłu chemicznego. Wynikiem obrad było ogłoszenie komunikatu w prasie, w którym Rada ofiarowała swą pomoc w opinjowaniu projektów i zamierzeń, rezultaty jednakże okazały się bardzo nikłe, gdyż nadsyłane zapytania dotyczyły szczegółów mających mało wspólnego z zakresem działania Rady Chemicznej. — Posiedzenie 25 listopada*) było poświęcone sprawie racjonalnej gospodarki surowcami chemicznemi na G. Śląsku, a rezultat wyraził się w zaprowadzeniu przez Depart. Śląski statystyki odnośnych produktów oraz w wysłaniu przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu Komisji na G. Śląsk, która zbadała na miejscu warunki oczyszczania wody amonjakalnej oraz rektyfikacji węglowodorów. — Na posiedzeniu 3 lutego omawiano udział Polski w międzynarodowych organizacjach chemicznych i sprawę patentową. Po wymianie zdań postanowiono przygotować referaty w tych sprawach na najbliższe plenarne posiedzenie Rady. Niezależnie od posiedzeń Rady, sprawy bieżące były omawiane na posiedzeniach stale działającej Komisji przygotowawczej. Z ważniejszych spraw, któremi w tym okresie zajmowało się Ministerstwo Przemysłu i Handlu z dziedziny przemysłu chemicznego należy wymienić następujące: 1) sprawa przydziału dla przemysłu chemicznego soli czystej z kopalni w Wapnie bez dopłat na rzecz skarbu: 2) sprawa wprowadzenia i wykonywania ustawy o opodatkowaniu kwasu octowego; 3) sprawa likwidacji własności Tow. Dessauskiego w Gazowni Warszawskiej; 4) sprawa oferty belgijskiej założenia wytwórni dla nasycenia podkładów kolejowych; 5) sprawa uzgodnienia z Ministerstwem Zdrowia przepisów o specyfikach farmaceutycznych. Po dyskusji z udziałem PP. Sommera, Zawadzkiego, Płużańskiego i Trepki sprawozdanie przewodniczącego przyjęto do wiadomości.

Prof. Świętosławski zreferował przyjęty na Zjeździe Chemików wniosek zorganizowania Polskiego Związku Narodowego Towarzystw Chemicznych i Polskiej Rady Narodowej chemji czystej i stosowanej, mających zadanie reprezentowania Polski w międzynarodowych organizacjach i konferencjach, oraz odczytał projektowane statuty obu instytucyj. Po dyskusji z udziałem PP. Benedeka, Korczyńskiego, Strasburgera, Zawadzkiego, Sommera i Trepki, uchwalono poprzeć wobec odpowiednich władz państwowych możliwie szybkie zatwierdzenie statutów Polskiego Związku Narodowego Towarzystw Chemicznych i Polskiej Rady Narodowej Chemji czystej i stosowanej, jak również poprzeć wniosek, ażeby zorganizowana przy współudziale Polskiej Akademji Umiejętności Rada Narodowa Chemji czystej i stosowanej uzyskała od Rządu oficjalne prawo reprezentowania Polski we wszystkich międzynarodowych organizacjach i konferencjach chemji czystej i stosowanej.

P. Trepka przedstawił stan projektu ustawy patentowej, który został uzgodniony w Komisji Kodyfikacyjnej, przyczem między innemi ustalono zasadę nie badania, lecz rejestrowania zastrzeżeń patentowych. Po dyskusji z udziałem PP. Benedeka, Zawadzkiego, Strasburgera, Sommera, Landaua, Korczyńskiego, Płużańskiego i Kozłowskiego powołano Komisję z PP. Trepki, Landaua i Strasburgera z prawem kooptacji, której polecono w terminie 2-tygodniowym przygotować projekt rezolucji, określającej stanowisko Rady Chem. w stosunku do zasadniczych postanowień opracowanej przez Urząd Patentowy Rz. P. ustawy patentowej.

P. Płużański uzasadnił konieczność utworzenia zapasu surowców dla przemysłu, wystarczających dla utrzymania w ruchu fabryk przez okres półroczny w razie przeszkód w dowozie wywołanych czy to wojną czy też innemi przyczynami. — Surowce

---

*) p. Przem. Chem. 7. 22.

takie, jak saletra, piryty, fosforyty, siarka, arszenik, rtęć, miedź, toluol, fenol, gliceryna, półkoks i inne mogłyby być magazynowane przez hurtowników zagranicznych w składach konsygnacyjnych zostających pod opieką Rządu polskiego. — Po dyskusji z udziałem PP. Benedeka, Korczyńskiego, Landaua, Sommera i Klonowskiego, wybrano Komisję z PP. Płużańskiego, Landaua, Sommera, Bergera i Barabasza, której polecono, aby w możliwie krótkim czasie zbadała i ustaliła, jakie surowce pochodzenia zagranicznego, względnie krajowego oraz w jakich ilościach powinny być stale magazynowane, w jakich miejscowościach, względnie, w jakich zakładach przemysłowych powinny być poszczególne surowce trzymane na składzie, jaka koncepcja finansowa wydaje się najwięcej wskazaną, aby uzyskać możność nabycia i magazynowania tych surowców.

Na wniosek P. Sommera z powodu znacznego podwyższenia bez porozumienia się z zainteresowanemi czynikami przemysłowemi akcyzy na esencję octową co spowodowało wstrzymanie jedynej w kraju fabryki tej esencji, uchwalono zwrócić się do P. Ministra z prośbą, aby sprawa ta mogła być ponownie rozważona przez właściwe organy po wysłuchaniu wyjaśnień zainteresowanych przemysłowców oraz, ażeby na przyszłość nie wprowadzano w życie żadnych zmian opłat skarbowych obciążających surowce, używane w przemyśle chemicznym, jak np. sól i spirytus bez uprzedniego wysłuchania opinji Rady Chemicznej.

Po wyjaśnieniach co do poruszonej przez p. Płużańskiego sprawy eksploatacji fosforytów naddniestrzańskich oraz w sprawie ustawodawstwa o nadzorze nad środkami spożywczymi, poruszonej przez P. Korczyńskiego, przewodniczący zamknął posiedzenie.

---

* Dnia 24 kwietnia odbyło się posiedzenie Komitetu Celnego. Po przyjęciu protokołu z posiedz. Kom. Celn. z d. 20/XII 1922 r. i zreferowaniu wydanych rozporządzeń o ulgach celnych, dyskutowano wnioski o podwyższenie mnożników celnych. Komitet wypowiedział się za podwyższeniem mnożników: I normalnego z 6.000 do 9.000, II ogólnego z 4.000 do 6.000. Wobec podniesienia zasadniczego mnożników rozpatrzenie podań o przeniesienie towarów objętych listą ogólną na listę mnożnika normalnego odłożono do następnego posiedzenia, względnie do rozważenia przez specjalne Komisje. Komitet wypowiedział się jednakowoż, na wniosek Min. Przem. i Handlu, za przeniesieniem na listę mnożnika normalnego niektórych towarów, wśród których dotyczą przemysłu chemicznego następujące: Przyrządy chemiczne szklane (poz. 77 p. 2-b). Olej rzepakowy lniany i konopny (p. 117 p. 4). Biel cynkowa (poz. 131). Uchwała przeszła wbrew głosom przedstawicieli Związku Zawodowego W. P. Ch.

---

* Dnia 14 kwietnia odbyło się posiedzenie Komisji Azotowej, wyłonionej z Państwowej Rady Chemicznej, Referat p. L. Bergera: „Metody wytwarzania związków azotowych z punktu widzenia kalkulacji", wywołał ożywioną dyskusję, która stwierdzila raz jeszcze niezwykłe znaczenie racjonalnego rozwiązania tej sprawy dla Polski.

---

* Od 22 lipca do 5 sierpnia odbędzie się w Rydze trzecia międzynarodowa wystawa przemysłowo-rolnicza. Ze względu na położenie geograficzne Rygi, będącej centralnym punktem dla państw bałtyckich i niejako wrotami do Rosji, Targi w Rydze będą miały wielkie znaczenie dla nawiązania stosunków handlowych przez przemysł polski, zarówno z państwami bałtyckiemi, jak i Rosją. O wszelkie informacje w tej

sprawie należy zwracać się do Bałtycko-Polskiej Spółki handlowej „Balticpol" w Warszawie, Wspólna 26, Ryga, Torna Iela 7. Komitet Wystawy w porozumieniu z Konsulatem Polskim w Rydze powierzył Spółce tej, posiadającej własny pawilon na terenie wystawowym, organizację całego działu polskiego.

---

* Zarząd Związku Zawodowego Wielk. Przem. Chem., na posiedzeniu w dniu 14 maja, postanowił opierając sie na § 2 Statutu Związku, utworzyć fundusz imienia ś. p. Jana Kołowskiego. Fundusz będzie nienaruszalny, lokowany sposobem zapobiegającym dewaluacji. Odsetki będą przeznaczane na popieranie instytucji lub osób, które pracują w zakresie chemji czystej lub stosowanej. Poparcia mogą doznawać zarówno badania laboratoryjne i fabryczne, jak i opracowania teoretyczne, oraz dokształcanie się, wydawnictwa, wycieczki, podróże i t. p. O sposobach zbierania i przechowywania funduszów, oraz o sposobach zużytkowywania odsetek decyduje Zarząd Związku Wielk. Przem. Chem., który wogóle stanowi organ zarządzający fundusem imienia Jana Kozłowskiego. W razie rozwiązania się Związku Zawodowego Wielkiego Przem. Chem. opieka nad funduszem przechodzi do rąk Polskiego Towarzystwa Chemicznego. Na fundusz imienia Jana Kozłowskiego zadeklarowano dotychczas: Tow. Akc. L. Spiess 10,000,000 i Tow. Akc. „Strem" 5,000.000. Firmy, należące do Związku, mają więc możność przeznaczania pewnych sum: *a)* na fundusz żelazny imienia ś. p. Jana Kozłowskiego. *b)* na bieżące potrzeby popierania prac naukowych, w myśl odezwy naszej z dn. 24 kwietnia b. r.

---

* V-ty Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich odbędzie się w dniach 1—4 lipca w Bydgoszczy.

Między 17 a 20 czerwca r. b. odbędzie się w Cambridge Konferencja Unji Międzynarodowej Chemji czystej i stosowanej.

W dniach od 23/VIII do 2/IX odbędzie się III Czechosłowacki Międzynarodwy Dunajski Targ w Bratislawie.

---

* Polski Związek Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych, zorganizował się. Adres: Warszawa, Al. Jerozolimskie Nr. 16, tel. 66—61.

---

* Austryjacko Polska Izba Handlowa (Wiedeń III, Ditscheinergasse 2) komunikuje, że austryjacka Spółka Syndykacka „Alpenländische Schurf-Bohr- und Bergbau Gesellschaft m. b. H. Limberg" dostarcza dowolnych ilości ziemi okrzemkowej (infusoryjnej). Rezultat analizy powyższej ziemi, wykonany przez „Technologisches Gewerbemuseum" w Wiedniu, jest w biurze Związku do przejrzenia.

---

* Dn. 10 kwietnia odbyło się posiedzenie Rady handlowo-Przemysłowej przy Min. Przemysłu i Handlu z następującym porządkiem obrad: *a)* Zagajające przemówienie p. ministra Ossowskiego. *b)* Sprawa ceł wywozowych i sprawy taryfy celnej przywozowej. *c)* Sprawozdania z działalności Komitetu Celnego. *d)* Sprawa żeglugi morskiej. *e)* Desygnowanie 3-ch rzeczoznawców technicznych z ramienia wielkiego przemysłu do Rady Towaroznawczej (w myśl art. 4. Statutu Rady Towaroznawczej do Spraw celnych, ogłoszonego w Monitorze Polskim II. 33 z dn. 10/II r. b. W dyskusji reprezentant Związku Z. Przemysłu Chemicznego poruszył ujemne skutki niekonsekwentnej działalności władz rządowych w zakresie ceł i akcyz. Wskazano na

opłaty akcyzowe od kwasu octowego i spirytusu, a także na sprawę cła od papieru. Wskazano również na nieszczelność granicy wolnego m. Gdańska, szczególniej w zakresie towarów objętych opłatami akcyzowemi.

Na rzeczoznawców wybrani zostali pp. Trepka (Przemysł chemiczny), Biedermann (Przemysł włókienniczy), Okolski (Przemysł mechaniczny). Jako ewentualni zastępcy p. Trepki wskazani zostali pp. Sommer, Zawadzki i Zarzecki.

---

* W Nr. 35. Dziennika Ustaw z 4 b. m. ogłoszone zostało rozporządzenie Ministrów Skarbu oraz Przemysłu i Handlu o ulgach celnych. Rozporządzenie przewiduje ulgowe mnożniki: 100 (dawny 10), 500 (dawny 50) i 1.200 (dawny 150). Jednocześnie nastąpiły zmiany w listach towarów, objętych poszczególnymi mnożnikami ulgowymi. W zakresie produktów chemicznych zmiany przedstawiają się następująco: *a)* Z list ulgowych skreślono: poz. 32 Uwaga. Lecznicze wody mineralne, naturalne, wymienione w specjalnych wykazach urzędowych (dawn. mnożnik 10). *b)* Poz. 51. p. 5. Margaryna jadalna i sztuczne masła jadalne — obecnie możnik 500 (dawn. 10). *c)* Poz. 65 p. 3. Gips rodzimy (alabaster) w kawałkach, niepalony — obecnie mnożnik 500 (dawn. 10). *d)* Poz. 125 p. 1. Ziemie farbierskie: kasselska i woronońska, mnożnik 1.200 (dawn. 10). *e)* Poz. 105 p. 7 b. Wodorosiarczek sodu — mnożnik 500 (dawn. 150). *f)* Poz. 112 p. 1 e. Kwas karbolowy krystaliczny, oraz płynny bezbarwny — mnożnik 1.100 (dawn. 50). *g)* Poz. 112 p. 9. Wodorosiarczek wapnia — mnożnik 500 (dawn. 150). *h)* Poz. 153 p. 1 b. Butle żelazne i stalowe — możnik 500 (dawn. mnożnik ogólny).

---

* Dziennik Ustaw Nr. 31, z dn. 28/3 1923, podaje rozporządzenie Ministrów Skarbu oraz Przemysłu i Handlu, z dn. 23/3 1923, w przedmiocie zmiany mnożników celnych: Normalnego z 3.000 na 6.000 a ogólnego (zniżonego) z 2.000 na 4.000.

---

* Rozporządzenie Ministra Skarbu oraz Przemysłu i Handlu z dnia 17 lutego 1923 (Dziennik Ust. Nr. 19, z dn. 28 lutego r. b.) przenosi kwas octowy, spirytus drzewny i aceton, lonty smołowane, niegutaperkowane z listy celnego monożnika ogólnego na listę mnożnika normalnego (obecnie 6.000).

---

* Następujące stawki płac robotniczych płacono przez przemysł chemiczny w poszczególnych dzielnicach Polski w marcu r. b.:

	Placowy dzienny	Rzemieśl. wykwalif.
Poznańskie	7.188—16.040	12.800—23.064
Okręg warszawski	12.496—21.640	19.749—28.000
Małopolska		21.800
Okr. łódzki	8.745—10.035	20.595—32:650
G. Śląsk	8.960—18.074	15.310—18.298
Kresy Wschodnie	5.115— 6.333	8.095—12.417
	Kotłowi i maszyniści	Kobiety
Poznańskie	11.200—19.840	5.144—11.466
Okręg warszawski	13.624—26.000	10.000—15.560
Małopolska	21.600	5.000

Okr. łódzki	14.555—18.655	5.005— 6.285
G. Śląsk	18.071—21.542	4.575—12.047
Kresy Wschodnie	8.283—11.685	3.900— 4.290

Robotnicy niewykwalifikowani otrzymywali w marcu r. b., następujące płace, za 8-godz. dzień roboczy:

W przemyśle górniczo-hutn. górnośląskim . . . . . 24.000—28.160
ponadto dodatek na rodzinę i węgiel.
W przemyśle budowlanym 27.904
W przemyśle chemicznym w Warszawie . . . . . 12.400—21.600
W przemyśle chemicznym w Łodzi . . . . . 8.700—10.500
W przemyśle hutniczym i cementowym 14.900
W przemyśle szklanym w Warszawie . . . . . 25.000—30.000
Górnicy w Zagł. Dąbrowieckim . . . . . 26.500—30.700
Zagł. Radomskie . . . . . 4.000— 5.000

W dniu 20 b. m. odbyło się posiedzenie Komisji Pracy Centr. Związku zwołane za inicjatywą Z. Z. W. P. Ch. i Związku Polskich Hut Żelaznych, na którym ustalono wspólną linję polityki poszczególnych gałęzi przemysłowych, w stosunku do zmian w płacach robotniczych na miesiąc kwiecień.

---

* Poselstwo Polskie w Kopenhadze, komunikuje, iż „Polski Syndykat Handlowy" w Kopenhadze (St. Strandstraede 14) podejmuje się pośrednictwa w handlu następującemi artykułami: zapałki, żelatyna biała, syrop kartoflany, biel cynkowa, parafina, cement, węgiel i brykiety i inne.

Dnia 19 marca odbyło się posiedzenie Rady Centralnego Związku P. P. z następującym porządkiem obrad: *a)* Stanowisko Centr. Związku w sprawie miernika złotego. *b)* Projekt ustawy o naprawie Skarbu Państwa. *c)* Sprawozdanie Komisji Pracy Centr. Związku. (Ustawa o umowie pracy robotników i oficjalistów, stosowanie ustawy o urlopach w r. 1923). *d)* Czas pracy w przemyśle i handlu w związku z projektem sanacji finansowo-gospodarczej w Polsce. *e)* Projekt ustawy o zamówieniach rządowych na dostawy i roboty (Sprawozdanie Komisji Centr. Związku). *f)* Zorganizowanie stałego pokazu prób i wzorów przez poszczególne Izby Handlowe i Przemysłowe. *g)* Sprawozdanie z prac Sejmowych. *h)* Ustawa o zasiłkach dla rodzin powołanych na ćwiczenia wojskowe. *i)* Przyjęcie nowych członków. *j)* Sprawy wniesione na porządek obrad Rady Handlowo-Przemysłowej, zwołanej na 6 kwietnia r. b. I. Sprawa ceł wywozowych i taryfy celnej przywozowej. II. Sprawozdanie z działalności Komitetu Celnego. III. Sprawa żeglugi morskiej. IV. Wolne wnioski. *k)* Sprawozdanie z działalności Komitetu Przemysłowego Centr. Związku. *l)* Sprawy bieżące.

CZŁONKOWIE STOWARZYSZENIA „CHEMICZNY INSTYTUT BADAWCZY".

(Ciąg dalszy)

Członkowie przybrani uchwałą Walnego Zebrania, z dnia 29 sierpnia 1922.

20. Prof. Dziewoński Karol, Kraków, Uniwersytet,
21. Hordliczka Ignacy, dyr. S-ki Akc. „Przemysł Chemiczny w Polsce" Zgierz.
22. Kiślański Władysław, Prezes Rady i Zarz. Centr. Zw. Pol. Przemysłu Górnictwa, Handlu i Przemysłu,
23. Prof. Korczyński Edward, Poznań, Uniwersytet,
24. Prof. Marchlewski Leon, Kraków, Uniwersytet,
25. Prof. Smoleński Kazimierz, Warszawa, Politechnika,
26. Prof. Świętosławski Wojciech, Warszawa, Politechnika,
27. Prof. Tokarski Juljan, Lwów, Politechnika,
28. Prof. Trepka Edmund, Warszawa, Politechnika,
29. Prof. Zaleski Jan, Warszawa, Uniwersytet,
30. Zagleniczny Jan, Prezez Związku cukrowników, Warszawa

Członkowie Przybrani uchwałą Walnego Zebrania, z dnia 7 kwietnia, 1923.

31. Prof. Dr. Bądzyński Stanisław, Warszawa, Uniwersytet,
32. Kiedroń Józef, Dyrektor Depart. dla spraw śląskich, Min. Przem. i Handlu, Warszawa,
33. Prof. Koss Adam, Warszawa, Uniwersytet,
34. Michalski Stanisław, Naczelnik Wydziału Min. W. R. i O. P. Warszawa.
35. Ratajski Cyryl, Prezydent miasta Poznania,
36. Rudowski Szymon, Naczelnik Wydziału Min. Przem. i Handlu, Warszawa,
37. Prof. Sławiński Kazimierz, Wilno, Uniwersytet,
38. Prof. Dr. Sucharda Edward, Lwów, Politechnika,
39. Pułk. Zagórski Włodzimierz, Szef. Depart. Przemsł. Min. Spraw Wojsk.

Członkowie Wspierający:

106. Inż. Karbowski Jan, Warszawa,
107. Inż. Krzyżanowski Józef, Warszawa,

Na fundusz budowy Gmachów „Chemicznego Instytutu Badawczego“

złożyli w dalszym ciągu:

53. S-ka Akc. Fabryki Wagonów „Wagon“ Ostrów Poznańskie, 250.000 Mp.
54. Wojewoda Pomorski w Toruniu, 100.000 Mp.
55. Leo Goldflam i S-ka, Warszawa, 100.000 Mp.
56. Londyński Zdzisław, Warszawa, 5.000 Mp.
57. Gałczyński Henryk, Warszawa, 10.000 Mp.
58. Litterer Karol, Warszawa, 10.000 Mp.
59. Wiśniewski Bolesław, Opoczno, 100.000 Mp.
60. Lauterbach Zygmunt, Warszawa, 50.000 Mp.
61. Bracia Kobylańscy, Kuźnice Drzewickie, 200.000 Mp.
62. Inż. Lewalski Antoni, Kraków, 4,846.923 Mp.

†

Dnia 20 kwietnia r. b. zmarł w Warszawie

ś. p. JAN KOZŁOWSKI

Prezes Związku Zawodowego Wielkiego Przemysłu Chemicznego Państwa Polskiego.

Ur. się w 1861 r., w majątku Podzamcze, ziemi Kieleckiej. Po ukończeniu w r. 1880 gimnazjum filologicznego w Warszawie, wstąpił w 1881 r. na wydział rolniczy politechniki w Rydze, gdzie odbył studja w ciągu lat czterech, w ostatnim pracował na fermie rolnej, należącej do politechniki. Po ukończeniu studjów gospodaruje na roli, w ziemi częstochowskiej. W owym czasie łączy się węzłami małżeńskimi z rodziną Spiessów, a po śmierci swego teścia zostaje powołany w r. 1890 do Warszawy na kierownicze stanowisko w firmie „L. Spiess i Syn“.

Poważne zasługi położył w dziedzinie popularyzacji stosowania nawozów sztucznych fosforowych, potasowych i azotowych. Był do tej roli dobrze przygotowany, posiadając wyższe wykształcenie rolnicze i kierując firmą „Spiess“, która już od r. 1857 zajmowała się wytwarzaniem superfosfatu kostnego. Przyczynił się w wysokim stopniu do uporządkowania stosunków w zakresie produkcji kwasu siarkowego w b. Królestwie Kongresowym. Pod Jego kierunkiem działała organizacja, zajmująca się eksportem kwasu do cesarstwa rosyjskiego. Wszędzie wnosił myśl jasną, pracowitość niezrównaną, sąd nadzwyczaj wytrawny i trafny. Celował zwłaszcza w przeprowadzaniu i załatwianiu spraw drażliwych, gdzie zwaśnione strony zawsze schylały głowę przed Jego bezstronnością i autorytetem. W ostatnich tygodniach swego życia pracował gorliwie i skutecznie nad zgromadzeniem funduszów dla poparcia nauki chemicznej. Był nietylko wybitnym działaczem i organizatorem przemysłu, lecz i dobrym obywatelem kraju.

Cześć Jego pamięci.

Wydawca: **„Chemiczny Instytut Badawczy“** (dawniej **„Metan“**) **Lwów.**
Redaktor odpowiedzialny: **Prof. Dr. Kazimierz Kling.**

Z DRUKARNI ZAKŁADU NARODOWEGO IMIENIA OSSOLIŃSKICH WE LWOWIE
pod zarządem Józefa Ziembińskiego.

Chemikalja techniczne.

Sprawozdanie firmy Karol Stöber, Hamburg, Deichstrasse 14, z 2 czerwca 1923.

Ceny eksportowe rozumieją się *fob* Hamburg. Ceny w *Fmk.* za 100 *kg.*, w funtach szterl. (£) za 1000 *kg.*

	Fmk	£	*sh*	*d*
Aceton chem cz. $^{98}/_{100}$%	2116.—	126	—	—
„ techn. handl.	1528.—	91	—	—
Ałun chromowy (potasowy) 15% z beczkami	474.—	28	05	—
„ potasowy w kawałkach 100 *kg* beczki	137.—	8	05	—
„ „ kryst. mączka z beczkami	125.—	7	10	—
Amonjak 0,910 w balonach	300. -	17	15	—
Arszenik w proszku biały $^{98}/_{100}$%	1402.—	83	10	—
Azotan potasowy podw. raf. biały $^{98}/_{100}$%	504.—	30	—	—
Betanaftol w proszku techn. cz.	1168.—	69	11	—
Boraks kryst. z beczkami	450.—	27	—	—
„ w proszku z beczkami	463.—	27	15	—
Brom płynny z 0.3% chloru	579.—	34	09	—
Chloran potasowy $^{98}/_{100}$% biały proszk.	346.—	23	15	—
Chlorek amonowy drobno kryst. $^{98}/_{100}$% z beczkami	403.—	24	—	—
„ barowy kryst. z beczkami	200.—	12	—	—
„ „ $^{98}/_{100}$% krystal. mączka z beczkami	192.—	11	10	—
„ cynkowy topiony $^{98}/_{100}$% z ołowiowanymi bębnami	395.—	23	11	—
„ „ proszkowany „ „	395.—	23	11	—
„ magnezowy topiony z bębnami	18.—	1	02	—
„ wapniowy $^{70}/_{5}$% topiony z bębnami	54.—	3	05	—
„ „ $^{90}/_{5}$% „ „	133.—	8	10	—
Dwuchromian potasowy grubo kryst.	968.—	58	—	—
„ sodowy kryst.	719.—	42	16	—
Fluorek sodowy $^{96}/_{7}$% handl. z beczkami	532.—	31	14	—
Formalina 30% wag.	1068.—	64	—	—
Kwas borowy, w łuskach	964.—	57	15	—
„ „ w proszku	961.—	57	05	—
„ cytrynowy wolny od ołowiu, jadalny	3360.—	200	—	—
„ karbolowy $^{39}/_{41}$ kryst. biały z cynk. bębnami	2488.—	149	—	—
„ mrówkowy 85% techn. z balonami	651.—	39	—	—
„ octowy lodowaty $^{98}/_{100}$%	950.—	56	10	—
„ „ 80% chem. cz.	752.—	44	15	—
„ siarkowy 66° Bé z żelaznemi beczkami	112.—	6	15	—
„ solny $^{19}/_{21}$° Bé techn. wolny od arsenu	54.—	3	05	—
„ szczawiowy $^{98}/_{100}$% kryst. z beczkami	617.—	37	—	—
„ winowy kryst. z skrzyniami	2505.—	150	—	—
Litopon R. S. z beczkami	315.—	18	15	—
Minja z beczkami	588.—	35	05	—
Naftalin w łuskach I a biały z beczkami	260.—	15	10	—
„ w kulkach „ „ „ „	285.—	17	10	—
Octan ołowiawy 3-krotnie raf. biały kryst.	684.—	40	14	—
„ „ szary kryst.	647.—	38	10	—
Siarczan glinowy $^{14}/_{15}$% z beczkami	112.—	6	15	—
„ „ $^{17}/_{18}$% „	172.—	10	05	—
„ magnezowy techn. kryst. z workami	20.—	1	02	6
„ miedziowy $^{98}/_{99}$% z 100 *kg* beczkami	413.—	24	15	—
„ sodowy drobno kryst. z workami	31.—	1	18	—
„ żelazawy techn. kryst. z beczkami	63.—	3	15	—
Siarczek sodowy $^{30}/_{2}$% kryst. z beczkami	108.—	6	10	—
„ „ $^{60}/_{2}$% konc. z bębnami	212.—	6	15	—
Siarka sycyl. w laskach z workami	134.—	8	—	—
„ „ w kawałkach „	141.—	8	08	—
Sól szczawiowa kryst.	868.—	52	—	—
Szkło wodne $^{38}/_{40}$° filtrowane z beczkami	84.—	5	—	—
„ „ $^{58}/_{60}$ Bé z beczkami	130.—	7	15	—

	Fmk	£	sh	d
Tiosiarczan sodowy kryst. z beczkami	113.—	6	15	—
„ „ perłowy z beczkami	159.—	9	10	—
Wapno chlorowe $^{110}/_{15}$% z beczkami	147.—	8	15	—
Węglan amonowy w proszku	357.—	21	08	—
„ „ w kawałkach	646.—	38	10	—
„ potasowy $^{96}/_{8}$% kalc. z beczkami	501.—	30	—	—
„ sodowy kwaśny D. A. B. V.	214.—	12	17	—
„ „ kryst. z workami	75.—	4	10	—
„ „ kalc. $^{96}/_{8}$% z workami	116.—	6	17	6
Wodorotlenek potasowy 50° z żelazn. beczkami	318.—	18	19	—
„ „ $^{88}/_{92}$% z bębnami	504.—	30	—	—
„ sodowy $^{125}/_{8}$% „	287.—	17	05	—
Żelazicyjanek potasowy czerwony kryst.	5193.—	311	—	—
Żelazocyjanek potasowy żółty kryst.	2655.—	159	—	—
Żywica ameryk. F. G. H. z 14% tara $	6.35 za 100 *kg*			

NOVARSENOBENZOL BILLON

DWUOKSYDWUAMIDOARSENOBENZOL-METYLEN-SULFOXYLAT SODOWY

AKCEPTOWANY PRZEZ MINISTERSTWO ZDROWIA PUBL.
JASNO-ŻÓŁTY PROSZEK W BEZPOWIETRZNYCH AMPUŁK.
STOSOWANY PRZY: KILE, DURZE POWROTNYM, ANGINA VINCENTI, ZIMNICY.

AMPUŁKI ZAWIERAJĄ: 0,15 g. — 0,30 g. — 0,45 g. — 0,60 g. — 0.75 g. — 0,90 g. — 1,5 g. — 3 g. — 4,5 g. — PUDEŁKA PO 1 AMPUŁCE I PO 10 AMPUŁEK.

PRZEMYSŁOWO-HANDL. ZAKŁADY CHEMICZNE LUDWIK SPIESS I SYN SPÓŁKA AKCYJNA — WARSZAWA —

LITERATURĘ WYSYŁAMY NA ŻĄDANIE

Kupujemy w większych ilościach

Cortex frangulae, Turionis pini, Lycopodium, Herba Adonis, Flores tiliae, wszystkie zioła, nasiona i korzenie

Gebr. A. & E. SNAPIR CHEMICUM G. m. b. H.

BERLIN SW. HOLLMANNSTR. 30 — TELEFON: DÖNHOFF 5473